

USPOREDBA NEZAPOSLENOSTI MLADIH U HRVATSKOJ ZA VRIJEME EKONOMSKE KRIZE 2008. GODINE I PANDEMIJE COVID-19 BOLESTI 2020. GODINE

Abazović, Aldijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:505556>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Stručni studij poslovne ekonomije
Smjer: Računovodstvo i financije

**USPOREDBA NEZAPOSLENOSTI MLADIH U HRVATSKOJ
ZA VRIJEME EKONOMSKE KRIZE 2008. GODINE I
PANDEMIJE COVID-19 BOLESTI 2020. GODINE**

Završni rad

Aldijana Abazović

Zagreb, rujan 2021.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Stručni studij poslovne ekonomije
Smjer: Računovodstvo i financije

**USPOREDBA NEZAPOSLENOSTI MLADIH U HRVATSKOJ
ZA VRIJEME EKONOMSKE KRIZE 2008. GODINE I
PANDEMIJE COVID-19 BOLESTI 2020. GODINE**

Završni rad

Ime i prezime studenta: Aldijana Abazović

JMBAG: 0066271319

Mentor: doc. dr. sc. Berislav Žmuk

Zagreb, rujan 2021.

Aldijana Abazović

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je **završni rad** isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Zagrebu, 27.09.2021.

(mjesto i datum)

Aldijana Abazović

(vlastoručni potpis studenta)

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	2
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	3
2. PSIHOLOŠKI I EKONOMSKI UČINCI NEZAPOSLENOSTI MLADIH TE EKONOMSKE KRIZE	4
2.1. Psihološki učinci	5
2.2. Ekonomski učinci	9
2.3. Ekonomska kriza 2008. godine.....	11
2.4. Kriza za vrijeme pandemije COVID-19 bolesti	13
3. MJERE ZA POTICANJE ZAPOSLENOSTI MLADIH	16
3.1. Nezaposlenost mladih na razini Europske unije i mjere za poticanje zapošljavanja	16
3.2. Nezaposlenost mladih u Hrvatskoj i mjere za poticanje zapošljavanja	19
4. ANALIZA NEZAPOSLENOSTI MLADIH U 2008. I 2020. GODINI	23
4.1. Nezaposlenost mladih u svijetu, Sjedinjenim Američkim Državama, zemljama Europske unije i Hrvatske u 2008. godini.....	25
4.2. Nezaposlenost mladih u zemljama Europske unije u 2020. godini	33
4.3. Usporedba nezaposlenosti mladih u 2008. i 2020. godini	41
5. ZAKLJUČAK	49
LITERATURA	50
POPIS GRAFIKONA.....	54
POPIS TABLICA.....	55
POPIS SLIKA	56

1. UVOD

Mlade osobe bi trebale biti nositelji ekonomije države jer tek počinju svoj radni život, a time pridonose ekonomiji. Ponekad nije jednostavno kročiti u svijet rada zato što studentima nakon završetka obrazovanja nedostaje radno iskustvo i samim time teže dolaze do prvog radnog mjesta. U sklopu nezaposlenosti mladih ponekad se koristi akronim NEET. Osobe koje pripadaju ovoj skupini imaju manje od 25 godina, a NEET označava (engl. Not in Education, Training or Employment) mlade osobe koji nisu zaposlene, niti su u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. Termin se prvi put pojavio 1990-ih, u raspravama u Ujedinjenom Kraljevstvu oko potrebe reintegracije mladih ljudi između 16 i 18 godina koji su „ispali“ iz sustava obrazovanja, ali se nisu uspjeli integrirati na tržištu rada. U raspravama u Europskoj uniji termin je prvi put konkretno upotrijebljen unutar strategije Europa 2020. (Bedeniković, 2017.)

Nezaposlenost mladih se može promatrati i s psihološke strane gdje se oni osjećaju manje vrijednima jer ne pridonose, ne nalaze smisao i samim time smanjuje im se samopoštovanje. Također je moguće i društveno izoliranje od ostalih zbog manjka novčanih sredstava, na primjer prijatelji izlaze, a nezaposlena osoba ne jer nema novaca. S ekonomske strane osobe koje ne pridonose ekonomiji mogu uzrokovati smanjivanjem kupovne moći građana, a samim time i mogućim smanjenjem bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) i smanjenjem prihoda države (porez na dodanu vrijednost).

Poticanje zaposlenosti mladih nužno je kako bi mladi ljudi ostali u Hrvatskoj te pridonosili nacionalnoj ekonomiji jer kako je Hrvatska u Europskoj uniji tako postoji mogućnost da mladi ljudi odu „trbuhom za kruhom“. Popularne zemlje u koje odlaze Hrvati kako bi radili su najčešće Njemačka, Austrija i Irska (Jerić, 2019.), a razlog tome je poznavanje jezika i veće plaće u odnosu na Hrvatsku. Hrvatska na raspolaganju ima fondove Europske unije iz kojih povlače sredstva kako bi nezaposlenim mladim ljudima preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje pomogli u zapošljavanju. Gospodarske krize loše utječu na zapošljavanje jer se tijekom njih dijele otkazi zbog smanjenja prihoda poduzeća te su osobe prisiljene tražiti drugi posao koji se u takvim uvjetima teško nalazi. Ponuda poslova za vrijeme gospodarskih kriza nije velika jer se poduzeća bore za svoj opstanak na tržištu. Pomoć države u ovakvim situacijama je potrebna kako bi pomogla poduzećima u očuvanju radnim mjestima (Vlada Republike Hrvatske 2020.) . Država može pomoći poduzećima u smanjenju poreza, u davanju potpora za očuvanje radnih mjesta (kao što je to bio slučaj za vrijeme krize uzrokovane COVID-19 bolesti u Hrvatskoj), davanje potpora za kredite i slično. U 21. stoljeću postojale su dvije

velike gospodarske krize kojima je uzrok veoma različit. Prva gospodarska kriza dogodila se 2008. godine, a njen uzrok je bio stečaj investicijske banke Lehman Brothers, odnosno krah tržišta nekretnina u Sjedinjenim Američkim Državama 2007. godine. Ekonomska kriza 2020. godine je nastala zbog COVID-19 bolesti koja je nastala u Kini krajem 2019. godine. Zbog same prirode te bolesti države su uvodile „zatvaranje“ jer se nije znalo kako se bolest prenosi ni kako se liječi, a broj zaraženih je svakim danom bio sve veći. Zatvaranjem ugostiteljskih objekata, trgovina odjećom, ali i nedolazak stranih turista dovele su turističke agencije i pripadajuće turističke djelatnosti (hotelijerstvo, prijevoznike kompanije) na rub propasti. Na sreću pronalazak cjepiva i bolje poznavanje ove bolesti doveli su do bolje svjetske ekonomske situacije, a intervencije države pomogle su u očuvanju radnih mjesta.

1.1. Predmet i cilj rada

Cilj i predmet ovog rada je usporediti nezaposlenost mladih u Hrvatskoj za vrijeme ekonomske krize koja je počela 2008. godine u odnosu na krizu iz 2020. godine koja je nastala zbog COVID 19 bolesti. Pretpostavka je kako su mlađe osobe najviše dobivali otkaze ili su se teže zapošljavali zbog ovih ekonomski kriza, također se pretpostavlja kako je više nezaposlenih bilo za vrijeme ekonomske krize 2008. u odnosu na 2020. godinu. Osim dobne strukture nezaposlenosti promatrati će se i obrazovanje nezaposlenih osoba kao i spolna struktura. Republika Hrvatska kao i mnoge druge države svijeta daje potpore za zapošljavanje mladih osoba, ali i u vrijeme pandemije COVID-19 bolesti dala je značajna sredstva za očuvanje radnih mjesta. Samim time napraviti će se lista potpora koje daje Hrvatska, ali i Europska unija kroz svoje fondove.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Podaci koji su upotrijebljeni u ovom radu su sekundarni podaci koji su vezani uz tematiku ovog rada, a prikupljeni su pomoću internetskih baza podataka (Eurostat, Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, itd.). U radu su korišteni rezultati drugih sekundarnih istraživanja. U analizi prikupljenih podataka koriste se odabrane metode deskriptivne analize te primjene analize vremenskih nizova na temelju grafičkih prikaza te odabranih pokazatelja dinamike (verižni indeksi, stope promijene).

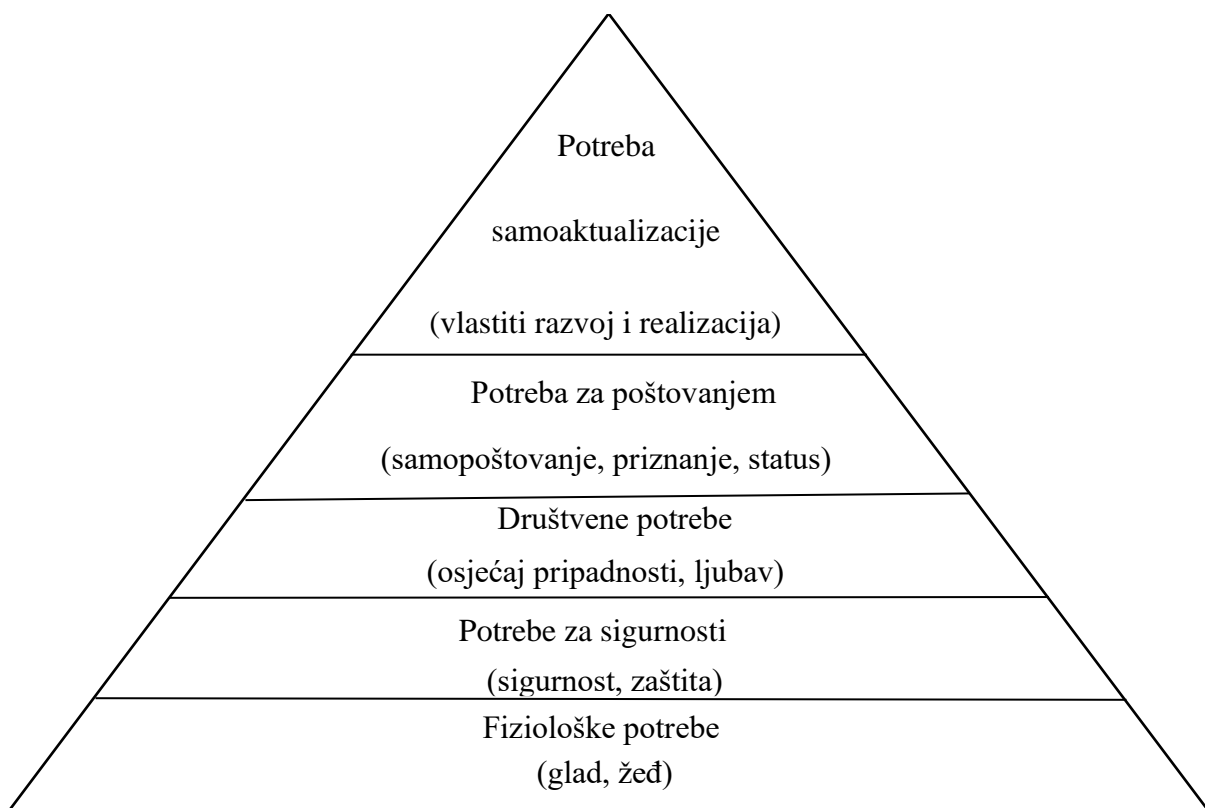
1.3. Sadržaj i struktura rada

Sadržaj rada se sastoji od pet poglavlja. Nakon uvodnog poglavlja, u drugom poglavlju zasebno će se analizirati psihološki i ekonomski aspekti nezaposlenosti mladih. Mladi nezaposleni ljudi posebno su ekonomski i psihički pogođeni zato što ne rade, a ekonomske krize je potrebno dodatno pojasniti zato što su započete zbog različitih razloga. Prva gospodarska kriza je bila 2008. godine te se proširila na cijeli bankarski i gospodarski svijet dok je kriza u 2020. godini započela zbog COVID-19 bolesti te se je nažalost jako odrazila na cjelokupno svjetsko gospodarstvo. Treće poglavlje su mjere za zapošljavanje mladih u Hrvatskoj, ali i u Europskoj uniji. Četvrto je najvažnije poglavlje gdje se analiziraju podaci o nezaposlenosti mladih i to na razini 2008. i 2020. godine. Osim kriterija godina, analizirat će se i nezaposlenost mladih u Europskoj uniji te u Hrvatskoj i napraviti usporedba Hrvatske i Europske unije. Zadnje poglavlje je zaključak i u njemu se donose glavni zaključci koji su dobiveni na temelju ovog rada kao i preporuke za buduća istraživanja te se navode glavna ograničenja rada.

2. PSIHOLOŠKI I EKONOMSKI UČINCI NEZAPOSLENOSTI MLADIH TE EKONOMSKE KRIZE

Čovjek je živo biće koje ima svoje fiziološke i sociološke potrebe. Najbolji prikaz hijerarhije potreba može se prikazati na shematskom prikazu kojeg je izmislio psiholog Maslow. Hijerarhija potreba sastoji se od pet razina, a napravljena je u obliku piramide te je prikazana na slici 1.

Slika 1. Maslowljeva hijerarhija potreba

Izvor: Zagrebačko psihološko društvo (2018)

Slika 1. gleda se odozdo prema gore. Primarno zadovoljenje čovjekovih potreba tiče se hrane, vode, ali i disanja jer bez tih elemenata nema života. Nakon ostvarenih bioloških potreba osoba teži potrebi za sigurnošću. Potreba za sigurnosti odnosi se na potrebu za radnom sigurnošću kao i za imovinskom te zdravstvenom. Važno je da čovjek ima radnu sigurnost kako bi si omogućio, odnosno kako bi si mogao priuštiti vlastitu imovinsku i zdravstvenu sigurnost. Nakon zadovoljenja temeljnih potreba čovjek teži prema društvenim potrebama. Ljudi su društvena bića kojima je potrebna ljubav i prijateljstvo. Potreba za poštivanjem se nalazi skoro na samom

vrhu piramide jer je samopoštovanje, ali i poštovanje drugih krucijalno ne samo u društvenom već i u poslovnom smislu. Zadovoljenjem potreba za poštivanjem čovjek želi više, želi potrebu za samoaktualizacijom. Potreba za samoaktualizacijom je na vrhu piramide što označava ispunjavanje ispunjenje svih ostalih ljudskih potreba. Ova potreba označava kreativnost, moralnosti, ali i rješavanje problema te spontanost.

U vrijeme nezaposlenosti čovjekove potrebe za sigurnošću i biološke potrebe mogu biti narušene zbog nedovoljnih financijskih sredstava. Zbog nezadovoljavanja osnovnih životnih potreba osoba ne može napredovati na osobnoj ljestvici pojedinca te samim time teško dolazi do samopoštovanja i vlastitog razvoja. Ekonomski posljedice nezaposlenih mladih ljudi mogu dovesti do gubitak prihoda države, smanjenja kupovne moći te smanjenja broja stanovništva. Osim mogućih posljedica država ponekad ima izdvajanja za nezaposlene ljude jer im plaća naknadu s burze rada, ako otpuštene osobe imaju pravo na nju. Također se kupovna moć može smanjiti što može dovesti do smanjenja bruto društvenog proizvoda te u konačnici i povećavanje ekonomske krize.

2.1. Psihološki učinci

Rad je bitan faktor za normalno psihofizičko funkcioniranje čovjeka i u slučaju njegova odsustva dolazi do erozije stečenih znanja i vještina, pojedinac postaje financijski ovisan o okolini, gubi samopouzdanje i sklonost proaktivnosti (Durbić, Rančić, 2016.). Izostanak rada je velik društveni, ali i ekonomski problem. Svaka nezaposlena osoba bi trebala željeti raditi, pomoći sebi, društvu i okolini oko sebe. Nezaposlene mlade osobe imaju veliku želju za rad, za osamostaljivanjem od roditelja, za vlastitu financijsku sigurnost, vlastiti dom, ali to nažalost nije lagano. Naše bake i roditelji su živjeli u drugačijim vremenima gdje su osobe nakon završetka svog obrazovanja odmah imale posao. Najčešće poslovi se nisu mijenjali i nije bilo neobično da osoba cijeli svoj radni vijek radi u jednom poduzeću, ali danas nije tako. Nakon završetka obrazovanja mladi se susreću s preprekama kod svog prvog zapošljavanja zbog manjka rada u svojoj domeni, svom području. Nezaposlenosti mladih može dovesti do smanjenja samopoštovanja, sumnje u vlastito znanje, ali i gubitka interesa za aktivnim traženjem posla što može dovesti do dugotrajne nezaposlenosti.

Istraživanje provedeno na mladim nezaposlenim osobama u 2007. godini u Hrvatskoj nam daje zanimljive rezultate. Istraživanje pod nazivom *"Socijalna uključenost i strategije življenja nezaposlenih mladih u Hrvatskoj i Sloveniji u europskom kontekstu"* je provedeno na 937 osoba

u dobi od 18 do 26 godina na području tri županije (Grad Zagreb, Varaždinska županija i Šibensko-kninska županija). Metoda koja je korištena u istraživanju je kvalitativna analiza podataka. Upitnik je sadržavao 63 pitanja s potpitanjima, raspoređenih u slijedeća područja: o sudioniku i njegovoj obitelji, o zaposlenju unatrag pet godina, o sudjelovanju u vladinim programima obrazovanja i osposobljavanja za zapošljavanje, o nezaposlenosti i iskustvima s tim u svezi, o materijalnom položaju, potpori od strane drugih, zdravlju i pogledima na budućnost. Zadnje pitanje je bilo otvorenog pitanja, a glasilo je: *Biste li nam željeli još nešto reći u vezi s nezaposlenošću mladih ili u vezi s ovim upitnikom?*. Sudionicima istraživanja ponuđen je, tako, prostor za osobni komentar doživljaja vlastitog statusa nezaposlene osobe, što bi trebalo omogućiti osobnije viđenje/doživljaj tog položaja, Na ovo pitanje odgovorili su 48% sudionika, odnosno njih 452 (Koller-Trbović, 2009.).

U tablici 1. je vidljivih 10 razloga nezaposlenosti prema mišljenju mladih nezaposlenih osoba, a zanimljivo je kako su mladi svjesni kako nemaju radno iskustvo te općeniti nesrazmjer obrazovnog sustava i potražnje na tržištu rada. Na drugom mjestu razlog nezaposlenosti je korupcija te veze i poznanstva. Ispitanici ovaj razlog navode jer smatraju kako je teško dobiti posao ako se nema neka “veza“ ili poznanstvo te gube vjeru u sustav. Također se problem nepotizma može povezati s ovim razlogom jer mnogi ljudi rade na radnim mjestima po “vezi“ poznanstva, a ne po svom obrazovanju. Diskriminacija se može povezati s osobama koje imaju invaliditet, osobama koje su nacionalna manjina, osobama koje nemaju obrazovanje, ali i ženama. Žene se mnogo puta na samom razgovoru za posao otvoreno pitaju pitanja poput: “Kada planirate imati djecu?“ ili “Kada se planirate udati?“ iako su takva pitanja stvar intime svakog čovjeka i u krajnjem slučaju nisu dozvoljena zakonom jer mogu biti diskriminatorna (Zakon o diskriminaciji, 2010), ali poslodavci ih ipak postavljaju. Stariji zaposlenici i umirovljenici se javljaju kao razlog zato što stariji ljudi rade iako su već mogli biti u mirovini i tako mladim ljudima “uzimaju“ radno mjesto. Zavod za zapošljavanje kao i država ne potiču dovoljno mlade na pronalazak posla. Zavod za zapošljavanje je krovna državna institucija koja pomaže nezaposlenim osobama u pronalasku posla. U vrijeme gospodarskih kriza broj nezaposlenih osoba je velik i postavlja se pitanje koliko kvalitetno savjetnici na Zavodu mogu pomoći ljudima u pronalasku posla, ako je i njih malo, a broj korisnika im se drastično povećao. Također mnoge osobe nisu informirane o načinima pronalaska novog posla i o mogućnosti informiranja o njihovim pravima.

Tablica 1. Najčešći odgovori nezaposlenih mladih osoba

Kategorije	Pojmovi
Razlog nemogućnosti nalaženja posla	<ul style="list-style-type: none"> • Radno (ne)iskustvo • Veze, poznanstva i korupcija • Obrazovanje i potražnja • Zavod za zapošljavanje • Diskriminacija • Stariji zaposlenici i umirovljenici • Sami mladi • Država • Neinformiranost • Status nezaposlene osobe
Uvjeti rada	<ul style="list-style-type: none"> • Loša plaća • Rad na određeno vrijeme • Rad na crno • Samovolja, iskorištavanje, drskost poslodavaca
Stav prema radu	<ul style="list-style-type: none"> • Rad kao središnji čimbenik smisla života • Rad kao središnji čimbenik egzistencije • Rad u promijenjenom sustavu vrijednosti/rad u tranziciji
Posljedice nezaposlenosti	<ul style="list-style-type: none"> • Gubljenje smisla života • Financijska ovisnost • Uzrok kriminala, alkoholizma, narkomanija
Odnos prema budućnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Beperspektivnost i odustajanje • Strah • Izlaz je inozemstvo • Nada
Prijedlozi za poboljšanje stanja	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje • Poticajne mjere države • Zakonska rješenja • Informiranje • Poseban status za neke skupine mladih • Suradnja

Izvor: Koller-Trbović, (2009)

Uvjeti rada mladih osoba najviše se očituju u niskoj plaći, radu na određeno koji može zakonski trajati do tri godine (Zakon o radu, 2019). Ukoliko se ugovor na određeno nastavi nakon tri godine rada kod istog poslodavca bez prekida tada se zakonski gleda da je djelatnik u radnom odnosu na neodređeno vrijeme. Zbog loše plaće nezaposlene osobe se ponekad odlučuju za “rad na crno“ kako bi zaradili za život. Mlade zaposlene osobe koje dugo čekaju zaposlenje znaju dobivati prijatnije svojih poslodavaca kao što su: “moraš ostati duže“ i “ako nećeš ti raditi ima tko hoće“ (Tešija, 2019), ali i okolina ih pritišće kada žele dati otkaz zbog mobbinga, malih plaća, prekovremenog rada i slično te im govore “budi sretan što radiš jer pogledaj kakva je kriza“.

Rad kao središnji čimbenik smisla života ima podlogu u tržišnom svijetu u kojem živimo gdje se većinom sve svodi na materijalno. Osobe koje rade si mogu priuštiti svoje želje sa svojom plaćom te su takva osobe sretne te nemaju egzistencijalne probleme. Rad u tranziciji odnosi se na sukob materijalnog i moralnog svijeta jer neki ljudi se prijevarama i lažima žele obogatiti.

Posljedice nezaposlenosti psihološki mogu dovesti do gubitka smisla života, okretanje kriminalu i ovisnostima. Nezaposleni ljudi ne vide izlaz iz začaranog kruga se okreću ovisnostima kao što je alkoholizam ili upotreba narkotika jer tako bježe od stvarnosti te se nakratko osjećaju sretnim.

Ispitanici u tablici 1. odnos prema budućnosti ne vide u potpunosti negativno jer kao zadnji razlog navode nadu. Strah za budućnost i strah što donosi sutra, mogućnost odustajanja i odlazak u inozemstvo glavni su pogledi prema budućnosti mladih nezaposlenih ljudi. Država bi trebala omogućiti mladim ljudima bolju pravnu sigurnost (Zakon o radu), ali i sam ostanak u Hrvatskoj jer mlade osobe su se obrazovale o državnom trošku, a sada bi kao obrazovne osobe odlazile u inozemstvo pomagati drugim ekonomijama.

Prijedlozi za poboljšanja stanja nezaposlenih mladih osoba su: prekvalifikacija radne snage, bolja pravna rješenja, informiranje korisnika o svim mogućim oblicima prava i zapošljavanja, smanjena korupcija, ali i poticanje države kod samozapošljavanja. Suradnja se navodi kao posljednji razlog, ali ona bi trebala biti na prvom mjestu. Suradnja države, obrazovanja, Zavoda za zapošljavanje i poslodavaca glavni je faktor smanjenja nezaposlenosti. Ako poslodavci primjerice traže informatičare, a državni fakulteti imaju najviše upisnih kvota za primjerice, ekonomiste tada je za očekivati da će ekonomisti nakon završenog obrazovanja teže pronaći posao. Također je od ključne važnosti da u suradnji sudjeluju u Hrvatske gospodarske komore, obrtničke komore, ali i privatne obrazovne institucije.

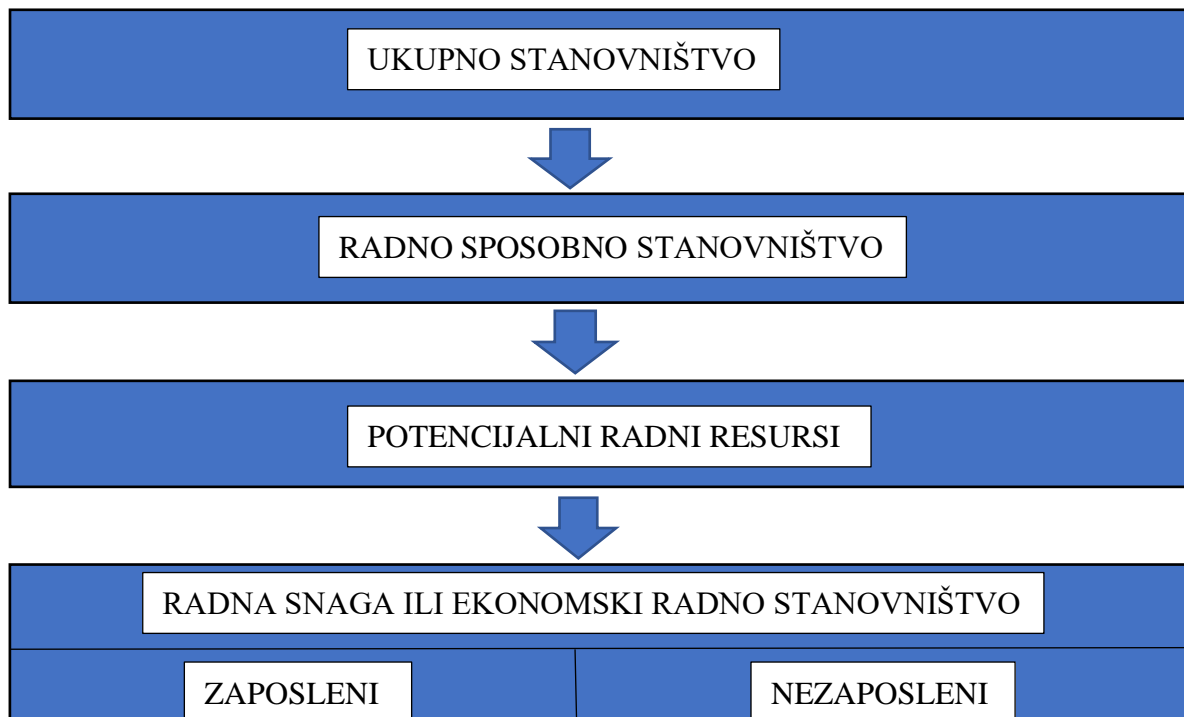
Istraživanje je bilo 2007. godine, ali se smatra kako problemi ostaju isti. Nesrazmjer traženih kadrova na tržištu rada s obrazovnom politikom države čine velik problem jer postavlja se pitanje što će primjerice biti kada starije medicinsko osoblje ode u mirovinu, tko će nas liječiti?. Mlade osobe koje dolaze s fakulteta najčešće nemaju pravog radnog iskustva u svom području zanimanja te teže dolaze do prvog zaposlenja, ali država je u međuvremenu provela nekoliko mjera za zapošljavanje mladih te im je tako pomogla u pronalasku prvog posla. Hrvatska je pristupila Europskoj uniji 2013. godine i samim time je pristupila otvorenom tržištu. Danas, ako se nezaposlenim osobama ne nudi primjereno radno mjesto u vlastitoj državi oni mogu potražiti posao u bilo kojoj državi članici. Početkom ulaska Hrvatske u Uniju bilježio se odlazak

ljudi na rad u druge države zbog boljih uvjeta rada. Osim tržišta rada ljudi mogu lakše studirati u drugim država. Program Europske unije namijenjen obrazovanju i mobilnosti zove se Erasmus. Studenti se za vrijeme studiranja mogu prijaviti za različita sveučilišta u kojima bi željeli završiti semestar i otići u drugu zemlju studirati ili obavljati praksu.

2.2. Ekonomski učinci

Ekonomske posljedice za pojedinca očituju se u njegovom osiromašenju kroz gubitak prihoda. Nedostatak prihoda utječe na smanjenje njegove kupovne moći što djeluje na pad prihoda u različitim sektorima gospodarstva (Bilić, Jukić, 2014). Osim smanjenja prihoda država u nekim situacijama ima i trošak jer izdvaja za beneficije nezaposlenih osoba. Primjerice država može izdvajati za: novčane naknade s burze rada, mirovinsko osiguranje, novčanu pomoć i plaćene troškove prijevoza za vrijeme obrazovanja na radnom mjestu, jednokratnu novčanu pomoć u slučaju selidbe zbog novog radnog mjesta kao i naknadu putnih i selidbenih troškova, novčanu pomoć za osobe koje rade na određeno sezonske poslove, a osigurane su na temelju ugovora na određeno (Bilić, Jukić, 2014) . Ekonomski učinci mogu biti veliki i u ovom slučaju su negativni što se tiče financijske situacije države, ali i samog pojedinca. Nezaposlene mlade osobe žele živjeti punim plućima, žele putovati, vidjeti svijeta prije nego li ostare, osnuju obitelji, ali nažalost zbog vlastite financijske situacije nisu u mogućnosti.

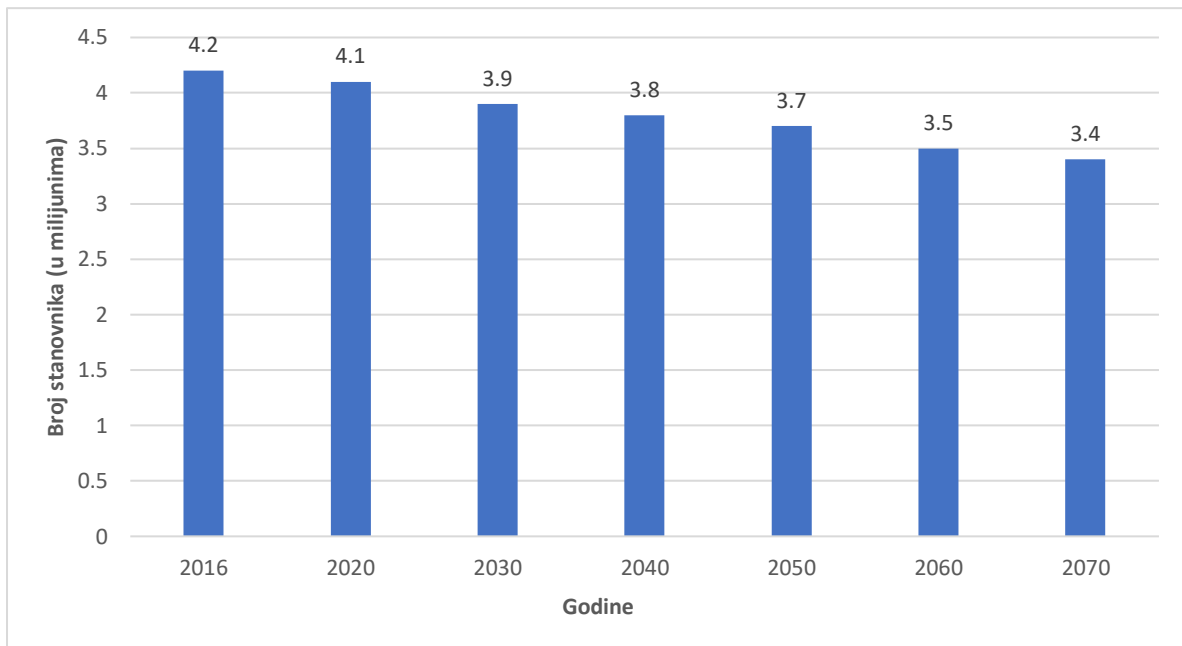
Slika 2. Podjela stanovništva prema mogućnosti uključivanja na tržište rada

Izvor: Centar za inicijative u zapošljavanju i razvoju ljudskih potencijala (2019) .

Svi stanovnici jedne države ne pripadaju radno sposobnom stanovništvu jer se primjerice djeca nalaze u procesu školovanja, starije osobe u mirovini, a postoje i druge kategorije osoba koje ne mogu raditi zbog zdravstvenih tegoba ili osobe koje nisu radno aktivne (ne žele raditi). Radno sposobno stanovništvo čini stanovništvo u dobi od 15 do 65 godina života (Centar inicijative u zapošljavanju i razvoju ljudskih potencijala (2019)). Svi zaposleni i nezaposleni ljudi čine radnu snagu, odnosno ekonomski radno stanovništvo. Zaposleni ljudi pridonose ekonomiji države u kojoj rade, troše svoj zarađeni novac, poslodavci za njih uplaćuju u mirovinski sustav i zdravstveni sustav te samim time država, odnosno njena poduzeća dobivaju prihode. Ako su mladi ljudi zadovoljni svojim radnim mjestom, međuljudskim odnosima, plaćom, beneficijama tada oni žele stvarati svoj dom. Svoj prostor u kojem će živjeti sa svojom novom obitelji i svojom budućom djecom.

Grafikon 1. Procjena broja stanovništvo Hrvatske u milijunima

Izvor: Centar za inicijative u zapošljavanju i razvoju ljudskih potencijala (2019)

Grafikon procjene stanovništva Hrvatske u narednim godinama nam pokazuje kako se broj stanovnika Hrvatske smanjuje. U 2016. godini bilo je 4,2 milijuna stanovnika, a u razdoblju od četiri godine broj se smanjio za 100.000 stanovnika je, a procjene u 2020. godini govore kako Hrvatska ima 4,1 milijun stanovnika. Popis stanovništva se održava 2021. godine pa će se tada znati stvaran broj stanovnika. Mnogi ljudi su otišli u susjedne države zbog boljih uvjeta rada te se nisu odjavili iz Hrvatske što može biti olakotna okolnost za procjenu broja stanovništva 2020. godine. Smanjenje broja stanovnika treba brinuti svaku državu jer se smanjuje broj potencijalne radne snage te u konačnici omjer broja zaposlenih sa brojem umirovljenika. Ako će biti manje

ljudi tada će se manje i proizvoditi, više trošiti novaca što će dovesti do povećanja kupovne moći i smanjenja prihoda države od manjih uplata od strane poslodavaca, odnosno od plaća. Država bi se trebala okrenuti boljim pronatalitetnim politikama kako bi potaknula mlade ljude na osnivanje obitelji, a korak prema tome su bolja radnička prava i zaštita zaposlenika.

2.3. Ekonomska kriza 2008. godine

Ekonomska kriza je pojam koji predstavlja zastoj i pad gospodarske djelatnosti s teškim posljedicama za razinu proizvodnje, dohotka i zaposlenosti (Enciklopedija, b.d.). Za vrijeme ekonomskih gospodarskih kriza smanjuje se potražnja za proizvodima i uslugama, naročito luksuznih dobara, gomilaju se zalihe neprodane robe te pada cijena te robe. Pad cijena označava smanjenje prihoda koji za poduzeće mogu značiti smanjenjem proizvodnje i viškom radne snage što u konačnici znači otpuštanje dijela radnika. Za vrijeme ekonomskih kriza u financijskom sektoru gospodarstva dolazi do povećanja kamatnih stopa i smanjenja investicija, što za posljedicu može imati stečaj određenog dijela poduzeća. Ako poduzeća ne mogu isplatiti svoje dugove nažalost tada se mora doći do njihova zatvaranja, odnosno likvidacije.

Ekonomska kriza počela se u ljeto 2007. godine i trajala je tijekom 2008., a njene posljedice su trajale još dugo godina kasnije. Kriza je počela u Sjedinjenim Američkim Državama zbog pada dva medvjeda fonda (Investopedia, 2021). Medvjed i bikovi su pojam koji označava investitore na burzi. Tržište bika predstavlja optimističnu epohu u trgovanju, uzlazni trend u vrijednosti dionica koji je često nošen optimizmom, rastom ekonomije, dobrim vijestima bez šokova kriza i sličnih negativnih događaja. Tržište medvjeda je suprotan trend koji označava razdoblje pada vrijednosti dionica, gubitaka, loših rezultata poduzeća (Šiško, 2016). Također je zanimljivo kao se zbog same anatomije životinja tržište bikova odnosi na uzlazna tržišta jer se cijene kreću prema gore kao što su i rogovi od bika. Medvjed sa druge strane određuje suprotno tržište gdje se cijene kreću prema dolje zbog medvjedih šapa jer kada on napada onda udara šapama po tlu. I bikovi i medvjedi zarađuju na procjeni tržišta. Bikovi kada vjeruju da će tržište rasti oni kupuju dionice i nadaju se da će rasti te da zarade na razlici. Dok sa druge strane ako pripadate medvjedima oni vjeruju kako će tržište padati te prodaju precijenjene dionice kako njihova vrijednost ne bi još više pala.

Vrijednost dva medvjeda fonda se strmoglavo smanjila zbog toga što su 2001. godine banke u Sjedinjenim Američkim Državama davale kredite bez pokrića jer su imale dovoljno novaca, a kamatna stopa je bila 1,75% (u jednom trenu je pala i na 1%). Kako je sve više ljudi kupovalo

kuće zbog jeftinih kredita tako se novac smanjivao i banke su počele dizati kamatne stope na dobivene kredite. Nažalost zbog toga mnogi ljudi više nisu mogli otplaćati svoje hipotekarne kredite.

Banke su prodavale svoje hipotekarne kredite investicijskim kućama. Prodavale su ih u obliku paketa u kojima su se nalazile tisuće hipoteka, a između investitora je bila velika potražnja za njima. Kako je potražnja bila velika banke su još više snizile kamatne stope tako da je sve više ljudi kupovalo hipotekarne kredite. Velika potražnja za kućama dovela je do rasta cijena stambenih objekata te su investitori još više iskazali potražnju za paketima hipotekarnih kredita. Velika potražnja je vladala zato što su kreditne agencije označile pakete hipotekarnih kredita kao sigurnu investiciju. Smatralo se da iako ljudi neće moći otplaćivati kredite investitorima će ostati kuće kojima raste cijena pa stoga imaju sigurnu investiciju. Ali porastom kamatnih stopa na hipotekarne kredite "balon" je puknuo jer ljudi nisu mogli otplaćivati rate kredita te su ostali bez kuća. "Balon" je puknuo zato što su ljudi dobivali hipotekarne kredite bez pokrića, nije se provjeravalo ima li tko uvijete za kredit već su ih svi dobivali koji su ih tražili. Cijene nekretnina su nekontrolirano rasle te su premašile cijene kuća, a iznosi hipoteka su bili sve te su u nekim slučajevima premašivali cijenu kuće. Kako mnogi nisu mogli otplaćivati kredite na tržištu je ostalo mnogo kuća za koje nije bilo potražnje te su tada cijene počele padale. Investitori su izgubili mnogo novaca, a kriza se također tržištu kapitala jer su oni ulagali u izgradnju kuća.

Jedna od velikih investicijskih banaka Lehman Brothers tada je doživjela bankrot iako je postojala čak 150 godina. Pošto nisu uspjele pronaći kupca za posrnulog financijskog diva, kojeg je teško opteretio portfelj rizičnih potraživanja povezanih s drugorazrednim hipotekarnim kreditima, američke vlasti uskratile su mu pomoć i dopustile da propadne (Lider, 2018). Američka vlada je financijskim paketima zaustavila daljnje propadanje banaka i investicijskih kuća. U ovoj ekonomskoj krizi javio se moralni hazard. Moral hazard je situacija kada se određena strana (pojedinaac ili institucija) izolirana od rizika ponaša drugačije nego da je u situaciji u kojoj je u potpunosti suočena s rizikom (Institut za javne financije, b.d.). Banke i velike investicijske kuće smatrale su da su prevelika kako bi propale. Smatrali su kako će ih Vlada spašavati jer imaju prevelik utjecaj na gospodarstvo Sjedinjenih Američkih Država, a i zapošljavaju mnogo ljudi. Kako su mislili da nikako ne mogu propasti tako su donosili riskantne odluke o kupovini drugorazrednih kredita. U trenutku prodaje drugorazrednih hipotekarnih kredita financijski je bilo dobro i za banke (bankari su dobivali proviziju) i za investicijske kuće (ako se kredit neće isplaćivati ostat će im kuće) jer iako sve pođe po zlu Vlada će ih spašavati što se i na kraju dogodilo. Ova ekonomska kriza proširila se svijetom jer su cijene nekretnina

rasle kao i kamatne stope na kredite. Samim time mnogo poduzeća nisu ih više mogla otplaćivati i upali su u dugove, a investicije su se smanjile jer nitko nije želio ulagati u trenutcima gospodarske krize. Izostanak kapitala i problemi u kojima su poduzeća upala rezultiralo je povećanjem broja nezaposlenih. Europska središnja banka u svoj financijski sustav je 2007. godine ponudila više od 180 milijardi eura kako bi smanjila financijsku napetost na tržištu (Wikipedia, 2021). Nakon ove krize donesene su brojna pravila kako se ovako nešto ne bi ponovilo.

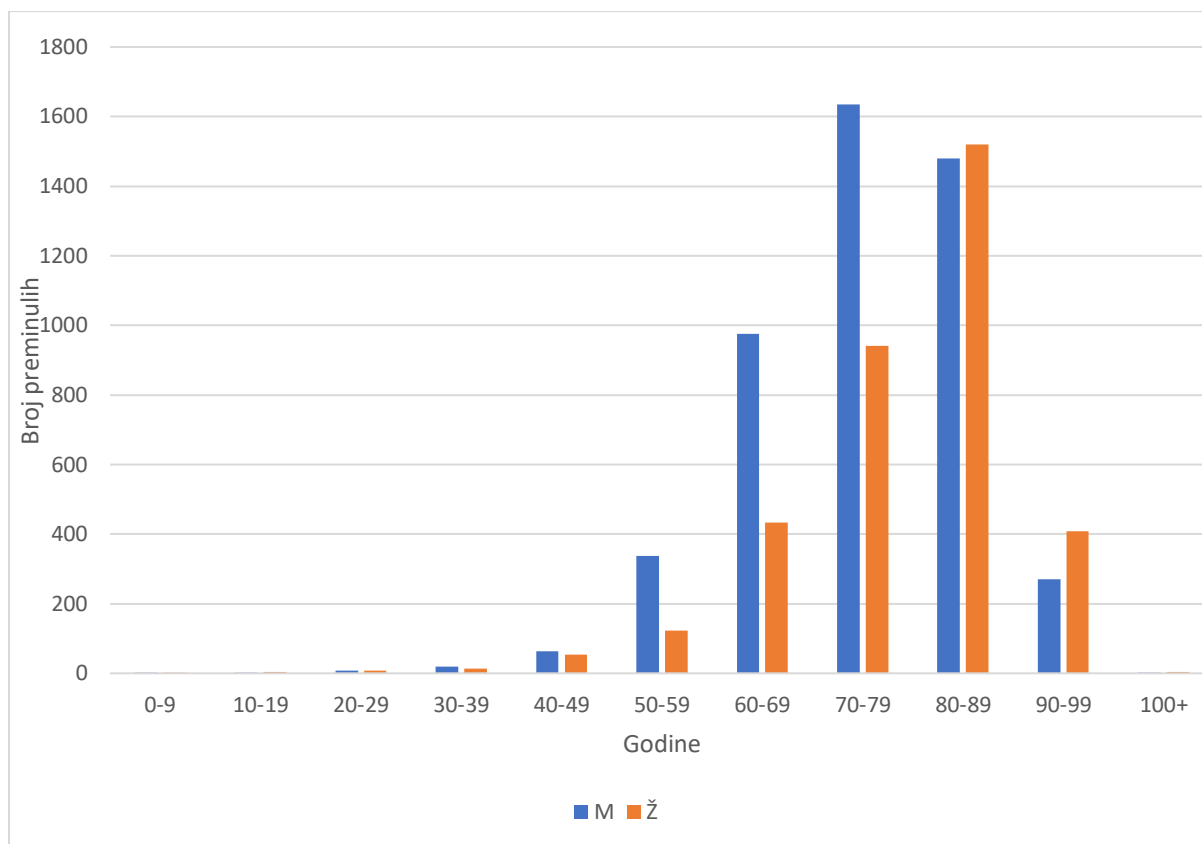
2.4. Kriza za vrijeme pandemije COVID-19 bolesti

Gospodarska kriza iz 2007. i 2008. godine bila je donekle očekivana jer se radilo o ekonomskim i financijskim faktorima koji utječu na gospodarstvo. Kriza koja je nastala 2020. godine nije bila očekivana te je došla iznenada, izvan ekonomskih krugova. Svjetska pandemija uzrokovana COVID-19 virusom počela je krajem 2019. godine u Kini te se brzo proširila cijelim svijetom.

Koronavirus je novi virus, koji do sada nije bio otkriven kod ljudi. Svjetska zdravstvena organizacija ga je nazvala SARS-CoV-2, a bolest koju uzrokuje COVID-19 (Koronavirus, 2021). Simptomi bolesti slični su kao i gripa, ali kod ove bolesti karakteristično se pojavljuje nedostatak njuha i okusa. Bolest se brzo proširila svijetom jer prijenosnici nisu ni znali da imaju novu bolest koja se prenosi kapljičnim putem. Na početku ove pandemije države nisu znale kako odgovoriti na novonastalu situaciju.

Neke su se zatvarale (zatvarale svoje granice) dok su druge ostale otvorene (skandinavske države). Za to vrijeme bolnice su se sve više punile, a ljudi su završavali na respiratorima. Osobe zaražene COVID-19 bolesti teško su disale, a teže oboljeli završili su na respiratorima. Od početka pandemije do 28. kolovoza 2021. godine u svijetu je bilo zaraženih 216.789.213 osobe, a preminulo je 4.508.379 osoba. U Hrvatskoj je za isto vrijeme bilo 373.191 zaraženih, a preminulo je 8.325 osoba (Koronavirus, 2021).

Grafikon 2. Raspodjela svih preminulih osoba u Hrvatskoj po dobi i spolu od početka pandemije, odnosno od 15. travnja 2020. do 22. kolovoza 2021. godine

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2021.)

Na grafikonu je vidljivo kako je smrtnost od korona virusa veća kod osoba muškog spola nego li kod ženskog. Najmanje preminulih osoba bilježi se kod djece i osoba do 40 godina. U dobi do devet godina bilo je samo dvoje preminule djece i to jedno muškog i jedno ženskog spola, dok je u dobi od 10 do 19 taj broj povećan te je u istom vremenskom razdoblju preminulo njih četvero, tri osobe ženskog spola i jedna osoba muškog. Broj preminulih mladih osoba od 20 do 29 godine je 14 (sedam osoba muškog i sedam osoba ženskog spola), a u slijedećoj dobnoj skupini od 30 do 39 godine bilo je 32 preminule osobe (19 muškaraca i 13 žena). Broj preminulih u dobnoj skupini od 40 do 49 godina je 118, 64 preminula muškarca i 54 žene. U dobnoj skupini od 50 do 69 godina bilo je 1.868 preminulih, odnosno 1.312 muškarca i 556 žena. Najviše preminulih ima u dobnoj skupini od 70 do 89 godina, njih 5.576, odnosno 3.114 muškaraca i 2.462 žena. Od 90 do 99 godine Hrvatska je u razdoblju od 15. travnja 2020. do 22. kolovoza 2021. godine bilježila 680 preminulih, od kojih je bilo 271 muškarac i 409 žena. U istom vremenskom razdoblju Hrvatska ima samo šest preminulih osoba u dobi od 100 i više godina i to, dvije muške i četiri ženske osobe. Farmaceutske kompanije izradile su cjepivo, a

Hrvatska je kao i mnoge druge zemlje kupila dovoljnu količinu cjepiva kako bi se cijelo stanovništvo moglo cijepiti.

Hrvatska država je na novonastalu pandemiju reagirala tako da je zatvorila granice. Osim toga zatvorile su se poduzeća koja su pružala uslužne djelatnosti, a poduzeća koja su nastavila s radom imala su restrikcije. Od poduzeća najčešće su bila zatvorene turističke agencije (jer nije bilo turističkih aranžmana), ugostitelji (kafići, restorani), prijevoznice kompanije (aviokompanije, taxi prijevoz), poduzetnici koji se obavljaju djelatnosti osobnih usluga (masaže, frizeri, kozmetičari), ali i sportske aktivnosti su bile zabranjene. Ali pronalaskom cjepiva ekonomija se oporavlja, a ponajviše turizam koji ove godine bilježi rekordne posjete. Cijepljenjem ljudi dobivaju COVID potvrde uz pomoć kojih se mogu kretati bez dodatnih testiranja te su ove 2021. godine uz pomoć potvrda ljetovali kao i prije pandemije.

Tablica 2. Broj umrlih u svijetu od COVID-19 bolesti od 15. do 22. kolovoza 2021. godine

WHO regija	Novi slučajevi u zadnjih 7 dana (%)	Promjene u broju novih slučajeva i posljednjih 7 dana*	Ukupan broj slučajeva	Novo smrti u posljednjih 7 dana (%)	Promjene u broju preminulih u posljednjih 7 dana*	Ukupan broj preminulih
Amerike	1.623.891 (36%)	8%	81.746.260 (39%)	21.983 (32%)	10%	2.072.143 (47%)
Europa	1.165.092 (26%)	0%	63.662.465 (30%)	11.912 (17%)	11%	1.254.406 (28%)
Jugo-istočna Azija	614.080 (14%)	-16%	40.522.861 (19%)	17.475 (26%)	-10%	627.864 (14%)
Istočni Mediteran	450.624 (10%)	-10%	14.052.013 (7%)	7.115 (10%)	1%	256.504 (6%)
Zapadni Tihi ocean	513.581 (11%)	20%	5.844.252 (3%)	5.896 (9%)	3%	81.329 (2%)
Afrika	158.595 (4%)	-3%	5.459.743 (3%)	3.958 (6%)	-11%	130.407 (3%)
Cijeli svijet	4.525.863 (100%)	0%	211.288.358 (100%)	68.339 (100%)	1%	4.422.666 (100%)

Izvor: World health organization (2021.)

U tablici 2. je vidljivo kako Amerike imaju čak 47% od ukupnog broja preminulih osoba od COVID-19 bolesti dok Zapadni tihi ocean i Afrika imaju samo 2%, odnosno 3%. Cjepivo je dostupno skoro svima, ali postavlja se pitanje koliko je to cjepivo korisno u borbi sa novim sojevima virusa. U drugoj polovici 2021. godine najviše se spominje delta virus, odnosno delta soj COVID-19 bolesti. Cjepiva su rađena za prve sojeve, ali trenutno se ne zna koliko sojeva će biti, niti se sigurnošću može reći u kojem postotku cjepiva štite od novih sojeva. Znanstvenici i doktori tvrde kako cjepivo štiti od najgorih posljedica bolesti, odnosno od respiratora i smrti.

3. MJERE ZA POTICANJE ZAPOSLENOSTI MLADIH

Nezaposlenost je stanje u kojemu se dio radno sposobnih članova društva ne može zaposliti primjereno svojim sposobnostima i kvalifikacijama, uz uobičajenu plaću (Institut za javne financije, b.d.). Osim ove definicije pod pojmom nezaposlenosti mogu se pronaći i osobe koje su zaposlene na pola radnog vremena jer njihov radni potencijal nije u potpunosti iskorišten te samim time nemaju dovoljno velika primanja za normalan život. Nezaposlenost nema samo veliki utjecaj na pojedinca zbog nedostatnih prihoda već i psihološke utjecaje na pojedinca. Mladi se susreću sa problemom prvog zapošljavanja zbog nedovoljnog radnog iskustva jer za vrijeme studiranja radi raznolike poslove bez obzira na vlastitu stručnu spremu kako bi zaradili. Osim toga program Ministarstva obrazovanja i upisnih kvota za pojedine srednje škole, ali i sveučilišta često nije u skladu s tržištem rada te mlade obrazovane osobe teže dolaze do prvog zaposlenja zato što se njihova struka ne traži. Dok s druge strane deficitarnih zanimanja kao što su prirodne i informatičke znanosti te medicinske struke kronično nedostaje. Stoga država pokušava mladim osobama dati priliku da steknu svoje prvo zaposlenje za obrazovanje koje su stekli. Zapošljavanjem mladih poslodavci dobivaju različite poticaje, a mladi ljudi neophodno iskustvo koje će im pomoći u daljnjem zapošljavanju. Također u gospodarskim krizama kada poduzeća imaju financijske teškoće često otpuštaju radnike kako je to bilo 2008., ali i 2020. godine. Nažalost nerijetko su upravo mlađe osobe koje su posljednje došle u poduzeće budu otpuštene.

3.1. Nezaposlenost mladih na razini Europske unije i mjere za poticanje zapošljavanja

Zajednička strategija Europske unije vezana uz zapošljavanje zove se Europska strategija zapošljavanja, a osnovna je 1997. godine kada su članice odredile zajedničke smjernice i ciljeve politike zapošljavanja. Naravno glavni cilj Europske strategija zapošljavanja je otvaranje novih radnih mjesta u Europskoj uniji, a taj cilj je ujedno i dio strategije rasta Europa 2020..

Provedba Europske strategija zapošljavanja obuhvaća četiri faze europskog semestra – procesa promicanja suradnje država članica i institucija Europske unije (Europska komisija, b.d.):

- 1) Smjernice za zapošljavanje – donosi ih Vijeće Europske unije na prijedlog Komisije. Smjernice označavaju skup zajedničkih prioriteta i ciljeva politike zapošljavanja.
- 2) Zajedničko izvješće o zapošljavanju – donosi Vijeće, a objavljuje ga Komisija Europske unije. Izvješće se temelji na procjeni stanja zapošljavanja u Europi, provedbi smjernica zapošljavanja i procjeni pregleda ključnih pokazatelja zapošljavanja i socijalnih pokazatelja.

3) Nacionalne programe reformi – podnose nacionalne vlade, a Europska Komisija ih analizira usklađuju li se sa strategijom Europa 2020.

4) Nakon analize Nacionalnih programa reformi Komisija objavljuje nekoliko izvješća za svaku pojedinu državu. U izvješćima se nalazi analiza gospodarske politike zemlje članice, ali i preporuke.

Zanimljivo je kako se Nacionalni programi reforma oblikuju prema državama članicama, odnosno države ih same kreiraju prema svojoj gospodarstvenoj politici. Nakon predaje izvješća nacionalnih vlada Komisija svako izvješće pomno analizira i usklađuje ga sa zajedničkom strategijom pod nazivom Europa 2020. U završnoj fazi europskog semestra Europska Komisija za svaku članicu zasebno donosi zaključke gospodarske politike i smjernice kako ih poboljšati.

Nakon globalne ekonomske krize koja je bila 2008. godine, nezaposlenost mladih narasla je s 16% u 2008. godini na 24,4% u 2013. godini. U međuvremenu nezaposlenost mladih se smanjila na rekordni postotak od 14,9% prije COVID-19 pandemije. Ali nažalost problemi mladih ljudi koji traže posao su ostali, a oni su (Europska komisija, 2020.):

- Nezaposlenost mladih je i dalje ostala dva puta veća nego li kod ostalih dobnih skupina
- Stabilna integracija mladih na tržištu rada počela je trajati duže, s mnogim prijelazima s posla na posao i naravno nesigurnosti posla
- Ranjive skupine kao što su nacionalne manjine ili mlade osobe sa invaliditetom nastavljaju biti u nepovoljnijem položaju kroz sve to razdoblje
- Neaktivnost mladih nije se smanjila ni približno toliko kao nezaposlenost mladih

Kako stari problemi nezaposlenosti mladih nisu riješeni jer se protežu još od gospodarske krize iz 2008. godine, a 2020. godine nastupila je nova kriza uzrokovana bolesti COVID-19 Komisija Europske unije donijela je dokument pod nazivom Komunikacija za podršku zapošljavanju mladih 2020. U dokumentu su smjernice kako pomoći mladima pri zapošljavanju, odnosno kako nacionalne vlade mogu pomoći mladima u zapošljavanju jer nitko sa sigurnošću može reći koliko dugo će trajati ova gospodarska kriza. Nažalost za očekivati je da će se nezaposlenost mladih, ali i ostalih dobnih skupina povećati. Više od šestine mladih prestalo je raditi od izbijanja krize. Prestali su s radom zato što su radili u sektorima koji su najviše bili pogođeni, a oni su: smještaj, usluge pripreme hrane, umjetnost, zabava, ali i veleprodaja i maloprodaja (Europska komisija 2020). Upravo ti sektori su bili najviše pogođeni jer se radilo o poslovima koji su imali mnogo ljudskih kontakata, a donošene mjere su se temeljile na socijalnoj distanci.

Slika 3. Potpora za zapošljavanje mladih u Europskoj uniji

Izvor: Europska komisija (2020.)

Lakši prelazak u svijet rada odnosi se na sve mlade nezaposlene osobe do 30 godine starosti. Uz pomoć programa Garancije za mlade koji je osnovan 2013. godine na tržište rada došle su 24 milijuna građana Europske unije. Ovom novom potporom nastoji se smanjiti neaktivnost mladih nezaposlenih ljudi uz pomoć različitih sustava praćenja, savjetovanja i usmjeravanja kako bi u što kraćem roku pronašli svoje željeno radno mjesto. Pomoću ovog programa sve mlade osobe bi trebale imati osnovne digitalne i poduzetničke vještine, a ako ih nemaju dostupni su tečajevi koje financira ova potpora.

Osiguravanje otpornosti politike Europske unije u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za buduće promjene odnosi se na način strukovnog obrazovanja. Za vrijeme COVID-19 pandemije praktični dio nastave za mnoge strukovne škole nije bio moguć te se to nastoji u budućnosti izbjeći tako da se koliko je to moguće i praktična nastava preseli u digitalni svijet. Strukovne škole i centri koji služe za osposobljavanje odraslih trebali bi postati centri strukovne izvrsnosti. U tim centrima treba biti prisutna najnovija tehnologija kako bi oni mogli nuditi inovativne načine obrazovanja. Osim obrazovanja potrebni su i poduzetnički inkubatori koji bi bili u sklopu centara izvrsnosti.

Novi poticaj naukovanju odnose se na vještine koje će naučnici usvojiti te će za nekoliko godina biti visokokvalificirani radnici. Pandemija je najviše pogodila mala i srednja poduzeća te zbog smanjenih financijskih sredstava i smanjenog obima poslovanja poduzeća nisu u mogućnosti primati nove osobe na naukovanje. Ovaj program potiče strukovne škole da surađuju s poduzećima te im daje financijska sredstva kako bi učenici odradili svoje prakse u poduzećima

jer tako stječu radne navike, ali i znanje. Partnerstvo između škola i poduzeća znači da će većina učenika nakon završene strukovne škole nastaviti raditi u poduzećima u kojima su bili na praksi.

Dodatne mjere za potporu zapošljavanja mladih odnose se na jačanje javnih služba za zapošljavanje kako bi pružile sve potrebne informacije mladim nezaposlenim osobama i pomogli im u zapošljavanju. Dodatne mjere odnose se i na potpore za samozapošljavanje, ali kako mladi ljudi još nemaju dovoljno ni iskustva ni poznanstva ovakva mjera nije toliko popularna, ali zato se u sklopu programa nude prakse u drugim državama članicama Europske unije. Također među mladima sve prisutniji su novi oblici zapošljavanja kao što je rad putem platformi. U mnogim zemljama ovakav rad nije reguliran te je pitanje kakvu socijalnu i pravnu zaštitu imaju osobe koje se bave takvim radom stoga je važno da države budu u korak sa vremenom i donose pravne mehanizme zaštite radnika.

Europska unija će na temelju prijedloga Europske komisije za instrument Next Generation EU i svog dugoročnog proračuna osigurati velika sredstva. Za smanjenjem broja nezaposlenih mladih ljudi u kratkoročnom razdoblju od 2020. do 2022. godine dodijelit će se 55 milijardi eura za financiranje kohezijske politike te ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica pandemije. Za Mehanizam oporavka i otpornosti zemlje članice Europske unije dužne su izraditi plan oporavka i otpornosti, a te će se mjere financirati iz Europskog socijalnog fonda s 86 milijardi eura – predviđeno trajanje programa je od 2021. do 2027. godine (Europska komisija, 2020). Europska unija nudi velika financijska sredstva svojim članicama te je potrebno ispuniti uvijete za dobivanje sredstava, odnosno izraditi potrebne planove.

3.2. Nezaposlenost mladih u Hrvatskoj i mjere za poticanje zapošljavanja

U Hrvatskoj krovna državna institucija koja pomaže građanima u zapošljavanju je Hrvatski zavod za zapošljavanje. Hrvatski zavod za zapošljavanje nudi svojim korisnicima na dnevnoj bazi popis novih radnih mjesta, ali i usluge savjetnika koji pomažu u pronalasku posla i o informiranju korisnika.

Mjere aktivne politike zapošljavanja u Hrvatskoj se sastoje od sedam mjera, a one su (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2020):

1. Potpore za zapošljavanje – u kojima se financira dio troška plaće poslodavcima, a između ostalog odnosi se na mlade osobe od 15 do 24 godine te traje 12 mjeseci

1.1. Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništvo odnosi se na nezaposlene osobe od 15 do 24 godine. Važno je napomenuti kako nezaposlene osobe ne

smiju imati staž u svojoj struci, a pripravništvo može trajati od jedne do dvije godine ovisno o kategoriji u kojoj se osobe nalaze.

2. Potpore za usavršavanje – zaposlene osobe se mogu educirati za nove vještine i znanja uz pomoć Hrvatskog zavoda za zapošljavanje koji može financirati edukacije do 18.000 kuna.

3. Potpore za samozapošljavanje – nezaposlene osobe mogu dobiti financijske poticaje od države, ako Zavod procijeni da imaju konkurentnu i održivu ideju za otvaranje poduzeća ili obrta. Mjera traje dvije godine, a maksimalan iznos poticaja ovisi o djelatnosti kojom se osoba želi baviti i o mjestu u kojem želi otvoriti svoje poduzeće te maksimalan iznos potpore iznosi do 130.000 kuna. Osim potpora za samozapošljavanje aktivne mjere se odnose i na proširenje postojećeg poslovanja, ali mjera se odnosi samo na korisnike koji su koristili mjeru samozapošljavanja. Maksimalan iznos potpore iznosi 100.000 kuna ovisno o djelatnosti i mjestu otvaranja poduzeća.

4. Obrazovanje i osposobljavanje – sve nezaposlene osobe za vrijeme obrazovanja, odnosno osposobljavanja imaju pravo na novčanu pomoć, plaćene troškove prijevoza, osiguranje prema propisima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje

4.1. Obrazovanje nezaposlenih – trajanje svakog programa je različito zbog različitih programa odobrenih od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja, a nezaposleni s novim znanjima i vještinama mogu tražiti poslove

4.3. Osposobljavanje na radnom mjestu – ova mjera može trajati do četiri mjeseca, a mentori za svoje savjetovanje dobivaju novčana sredstva dok nezaposleni korisnici stječu praktična znanja

4.4. Osposobljavanje na radnom mjestu i ustanovama za obrazovanje odraslih – odnosi se na osposobljavanje u stvarnom gospodarskom okruženju ili u ustanovi za obrazovanje odraslih. Program može trajati do šest mjeseci, a korisnici su nezaposlene osobe

4.5. Obrazovanje za temeljne vještine osobnog i profesionalnog razvoja – ovaj program namijenjen je dugotrajno nezaposlenim osobama koje su na Zavodu za zapošljavanje dulje od jedne godine, a cilj programa je edukacija kako bi nezaposlene osobe u što kraćem roku pronašle posao. Predviđeno trajanje programa je maksimalno dva mjeseca.

5. Javni rad – ovaj program može trajati maksimalno devet mjeseci, a namijenjen je mlađim osobama u dobi od 25 do 29 godine te starijim osobama od 50 godina koji zadovoljavaju zadane kriterije. Cilj ove mjere je aktivirati nezaposlene ljude u poslovima društveno korisnog rada.

6. Potpore za očuvanje radnih mjesta – nagle tržišne promjene iziskuju dodatne napore kako bi poduzeća financijski mogla opstati, ali i kako bi broj zaposlenih ostao isti. Ako se poduzeća

susreću s teškoćama u zadržavanju radnika Hrvatski zavod za zapošljavanje će im pomoći u njihovom zadržavanju, odnosno u radnom odnosu.

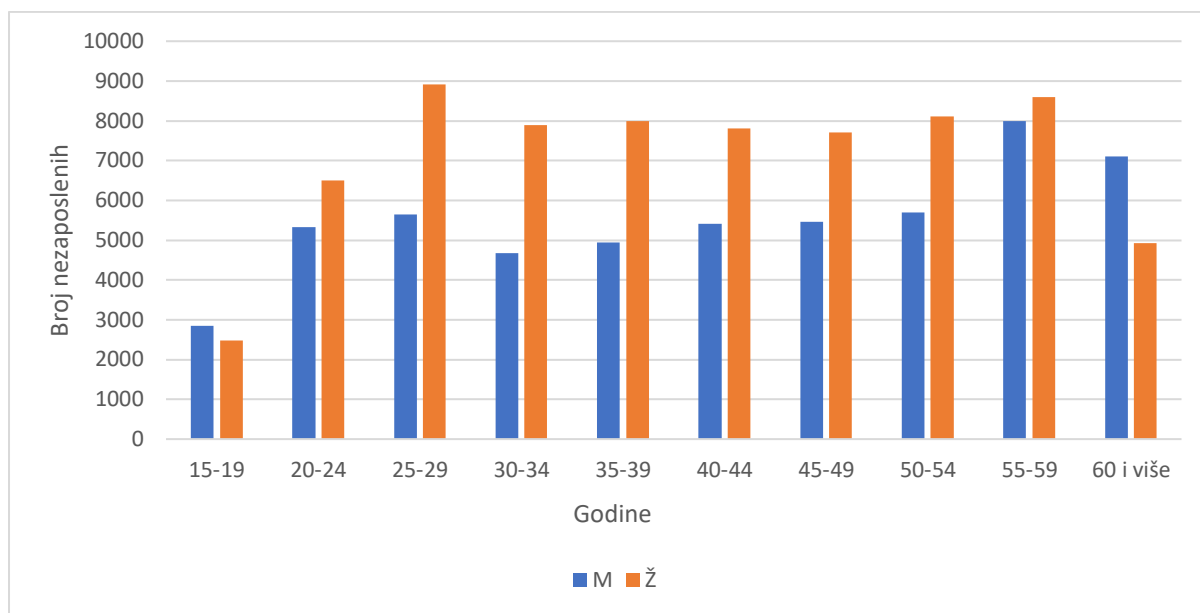
6.1. Potpore za očuvanje radnih mjesta u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva - proizvođačke djelatnosti imaju najniže plaće, a starija poduzeća se dosta teško prilagođavaju naglim gospodarskim situacijama (kao što je pandemija uzrokovana COVID-19 virusom) te im je potrebna pomoć u očuvanju broja radnih mjesta.

6.2. Potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima koronavirusom (COVID-19) – ova mjera odnosila se ponajviše na uslužne djelatnosti kao što je ugostiteljstvo (restorani i kafići) jer su neko vrijeme morali biti zatvoreni zbog mjera koje su bile donesene na državnoj razini. Hrvatska Vlada se pobrinula kako ne bi došlo do naglih otpuštanja radnika te je poslodavcima davala novčane potpore kako bi mogli isplaćivati plaće radnicima.

7. Stalni sezonac – ova mjera se odnosi na osobe koje rade u sezoni te se njima u ovome programu daje financijska podrška u mjesecima u kojima ne rade, a osobe koje se prijave moraju odraditi minimalno šest mjeseci kod jednog poslodavca te biti spremne odraditi i drugu sezonu kod istog poslodavca. Predviđeno trajanje ove mjere je šest mjeseci.

Vidljivo je kako Hrvatski zavod za zapošljavanje ima ambiciozne planove za nadolazeće godine te da će uz pomoć ovih mjera, odnosno programa mnogi nezaposleni pronaći svoj novi posao. Hrvatski zavod za zapošljavanje financira se iz državnog proračuna i sredstvima iz fondova Europske unije. Program Aktivne politike zapošljavanja najvećim dijelom je sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda kroz projekte i programe politike zapošljavanje. Također za vrijeme korona krize Europska unija je stavila na raspolaganje državama članicama dodatna financijska sredstva na raspolaganje kako bi države što lakše prebrodile ovu gospodarsku krizu (Hrvatski zavod za zapošljavanje, b.d.).

Grafikon 3. Nezaposlene osobe u Hrvatskoj prema dobi i spolu krajem srpnja 2021. godine

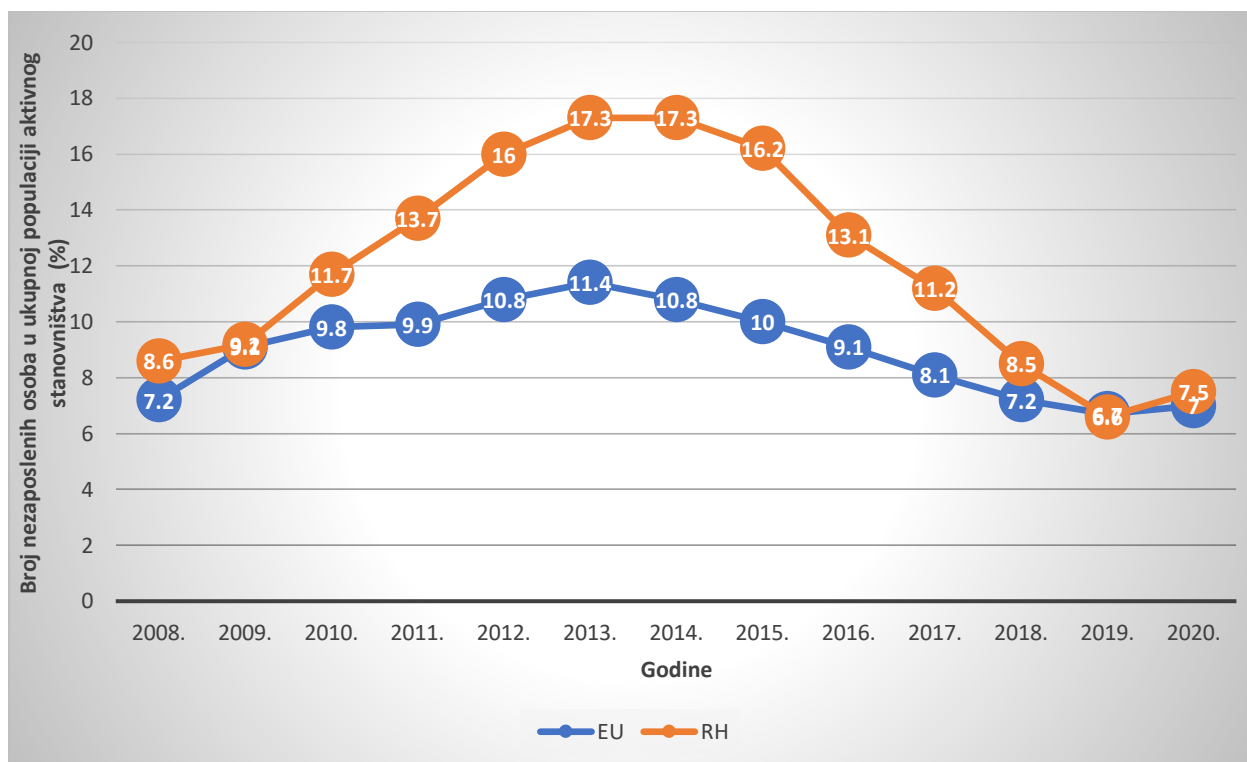
Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021.)

Na grafikonu je vidljivo kako prema broju nezaposlenih žene prevladavaju više nego li muškarci. U srpnju se najveći broj nezaposlenih žena nalazio u dobnoj skupini od 25 do 29 godina te od 55 do 59 godina, a najmanji broj nezaposlenih žena nalazio se u dobnoj skupini od 15 do 19 godina te od 60 i više godina. U istom razdoblju najviše nezaposlenih muškaraca bilo je u dobnoj skupini od 55 do 60 i više godina, a najmanje ih se nalazilo u dobnoj skupini od 15 do 19 godina te os 30 do 34 godine. Krajem srpnja bilo je 55.082 nezaposlena muškarca i 70.924 nezaposlene žene. Vidljive oscilacija u spolnoj strukturi i broju nezaposlenih možda bi se mogao povezati sa dobro znanom činjenicom kako više žena radi u uslužnim djelatnostima. Cijeli taj gospodarski sektor bio je uzdrman korona krizom te je za pretpostaviti kako se neka poduzeća nisu izvukla unatoč pomoći države.

4. ANALIZA NEZAPOSLENOSTI MLADIH U 2008. I 2020. GODINI

Dvije gospodarske krize pogodile su ovaj svijet u 21. stoljeću. Prva gospodarska kriza započela je sredinom 2007. godine u Sjedinjenim Američkim državama, a trajala je kroz cijelu 2008. godinu i duže. Razlog ove krize bila je nekontrolirana dodjela kredita od strane banaka te rast cijena kuća i stanova. Uzrok ove krize bio je ekonomski, financijski, a za posljedicu je imao otpuštanje većeg broja radnika. Dvanaest godina kasnije u Kini je nastao novi virus nalik gripi koji se proširio svijetom i izazvao kolaps. Kako se virus širio velikom brzinom tako su mnoge države odlučile da će privremeno zatvoriti uslužna poduzeća, ali i ostali dio poslovnog svijeta bio je prebačen na online sustav. Sve farmaceutske kompanije utrkivale su se sa vremenom koja će prije otkriti cjepivo protiv COVID-19 bolesti. Danas je cjepivo dostupno gotovo svim zemljama svijeta pa tako i u Hrvatskoj, a cijepljenje za građane je besplatno zahvaljujući Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i Vladi Republike Hrvatske na kupovini cjepiva. Otkrićem cjepiva gospodarstvo je ponovno započelo svoj rast, a ovogodišnja turistička sezona gotovo da je premašila rekordne brojke iz 2019. godine. Nažalost, kao i u svim gospodarskim krizama neki ljudi su ostali bez radnih mjesta.

Grafikon 4. Ukupan broj nezaposlenih osoba u ukupnoj populaciji aktivnog stanovništva Europske unije i Hrvatske od 2008. godine do 2021. godine

Izvor: Eurostat (2021.)

Na grafikonu 4. vidljiv je ukupan broj nezaposlenih osoba u Europskoj uniji od početka 2008. godine do drugog mjeseca 2021. godine. U zadnjem kvartalu 2008. godine došlo je do naglog porasta broja nezaposlenosti koji je trajao do 2011. godine te je tada jedno vrijeme stagnirao pa je 2013. dostigao najvišu vrijednost (oko 11,5%). Nagli porast broja nezaposlenosti krajem 2008. godine rezultat je ekonomske krize koja se prelila iz Sjedinjenih Američkih Država na Europu. Također veliki porast nezaposlenosti bilježi se krajem 2011. godine, a rezultat toga je što je Europa kasnila za ekonomskom krizom 2008. godine, a u međuvremenu na samom teritoriju Europe došlo je do nove ekonomske krize uzrokovane velikim državnim dugovima pojedinih država. Kako su pojedine države morale rješavati svoj deficit u proračunu posljedica toga su smanjene investicije, ali i smanjen broj radnih mjesta. Postotak nezaposlenih bio je na najnižim granama u prvom kvartalu 2020. godine, ali je nažalost ponovno porastao zbog ekonomske krize uzrokovane COVID-19 bolesti. Pad broja nezaposlenosti bilježi se u 2020. godini što može biti znak da se europska ekonomija oporavlja, a i razlog tome je velika dostupnost cjepiva u Europi.

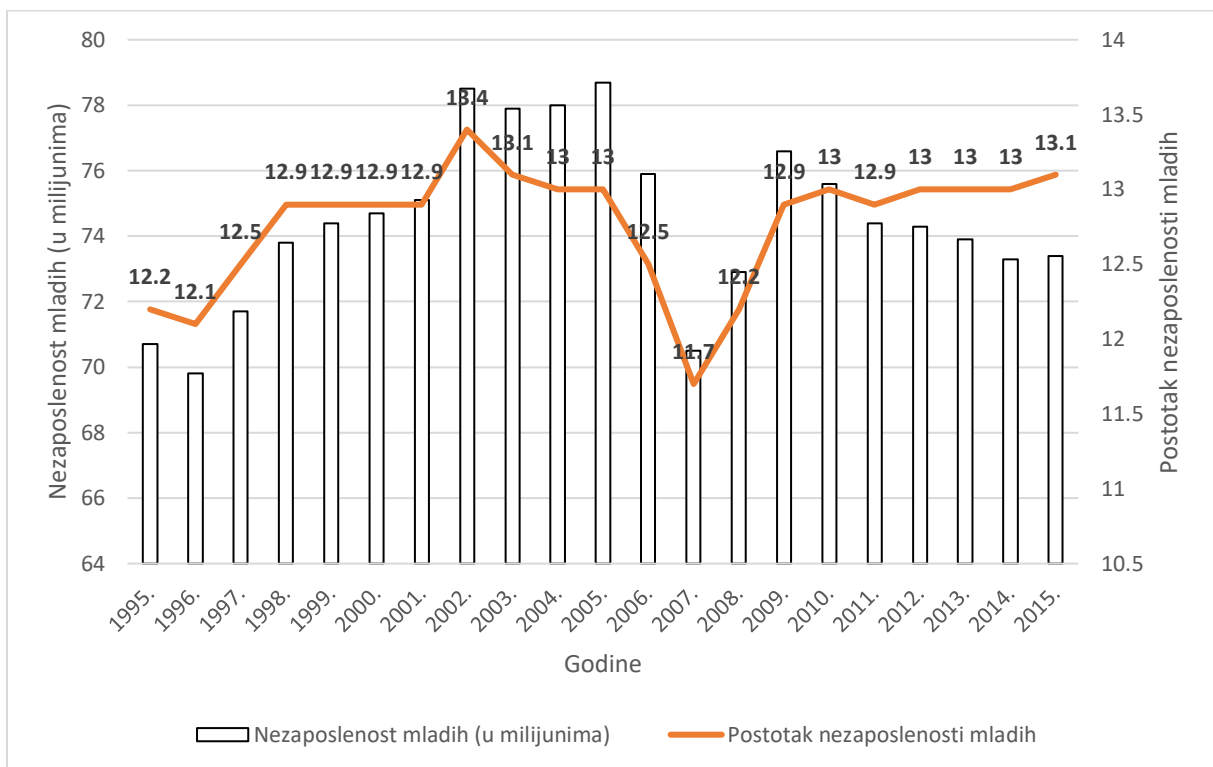
Prosječni broj nezaposlenih izračunava se tako da se zbroje sve stope nezaposlenosti ili (broj nezaposlenih) u nekom vremenskom periodu i podijeli se s brojem godina, dana (ili mjeseci, kvartala i slično). Prosječna stopa nezaposlenih mladih osoba u populaciji aktivnog stanovništva Hrvatske u 12-ogodišnjem razdoblju (od 2008. do 2020.) je 12,7%, dok je u istom razdoblju u Europskoj uniji bila manja, a iznosi 9%. Može se vidjeti kako Hrvatska najveću stopu nezaposlenih mladih osoba u populaciji aktivnog stanovništva koja iznosi 17,3% ima u 2013. i 2014. godini dok najveća stopa u Europskoj uniji iznosi 11,4% u 2013. godini. Najmanju stopu nezaposlenih mladih osoba u populaciji aktivnog stanovništva u Europskoj uniji i u Hrvatskoj je u 2019. godini gdje u Hrvatskoj iznosi 6,7%, a u Europskoj uniji 6,6%. Statistički medijan je numerička vrijednost koja dijeli uređeni niz podataka na dva jednako brojna dijela, odnosno 50% jedinica niza ima jednaku ili manju vrijednost medijana, a preostalih 50% jednaku ili veću (Mijoč, 2017). Tako medijan u 12-ogodišnjem razdoblju u Hrvatskoj iznosi 17,3% nezaposlenosti mladih osoba u populaciji aktivnog stanovništva, a u istom razdoblju u Europskoj uniji 11,4%. Mod je prva položajna mjera srednje koja predstavlja najčešću vrijednost numeričkog niza. Mod se iščitava tako da se provjeri koji broj se najviše puta ponavlja i taj podatak daje modalnu vrijednost. Također je važno napomenuti kako mod nije prisutan u distribuciji u kojoj nema ponavljanja. Ako se jedan podatak ponavlja više puta riječ je o unimodalnoj distribuciji. Kada se dva podatka ponavljaju jednak broj puta, distribucija je bimodalna, a kada se tri ili više podatka u distribuciji ponavljaju jednak broj puta govorimo o

višemodalnoj distribuciji. Grafikon 4. ukupnog broja nezaposlenih osoba u ukupnoj populaciji aktivnog stanovništva Hrvatske od 2008. godine do 2021. godine ima unimodalnu distribuciju jer se postotak od 17,3% ponavlja dva puta. Na istom grafikonu prikaz nezaposlenih osoba u Europskoj uniji nema mod jer se nit jedan podatak ne ponavlja (Štreberaj, 2021).

4.1. Nezaposlenost mladih u svijetu, Sjedinjenim Američkim Državama, zemljama Europske unije i Hrvatske u 2008. godini

Ekonomska kriza započeta je 2007. u Sjedinjenim Američkim Državama te se tijekom 2008. godine proširila na cijeli svijet, na Europu, ali i na Hrvatsku. Broj nezaposlenih mladih ljudi se zbog krize povećavao kao i drugih dobnih skupina. Pretpostavka je kako su bogatije države uvijek znale držati dobru zaposlenost za vrijeme krize te pomoći poduzećima kako se broj nezaposlenih ne bi povećao.

Grafikon 5. Nezaposlenost mladih u svijetu od 1995. do 2015. godine

Izvor: International labour office (2015.)

Promatrajući grafikon 5. vidljivo je kretanje broja nezaposlenosti mladih osoba u razdoblju od 20 godina (od 1995. do 2015. godine). Najmanja razina nezaposlenosti u razdoblju od 1995. do 2015. godine ostvarena je 2007. godine kada je bilo 70,5 milijuna mladih osoba nezaposleno, a što čini 11,7% od ukupnog broja nezaposlenih. Najviša razina nezaposlenosti mladih u istom

vremenskom razdoblju ostvarena je 2002. godine kada je bilo 78,5 milijuna nezaposlenih mladih osoba u dobi do 25 godina, a što čini 13,4% ukupne nezaposlenosti. Prosječna stopa nezaposlenosti mladih u 20-ogodišnjem razdoblju je 12,77%, a prosječan broj nezaposlenih mladih osoba je 74.480.000. Na grafikonu 5. je za pretpostaviti kako je financijska kriza koja je započela 2007., a trajala cijelu 2008. godinu i duže imala utjecaj na povećanje nezaposlenosti mladih na svjetskoj razini. U 2006. godini bilo je 75.600.000 nezaposlenosti mladih ljudi što predstavlja 12,5% nezaposlenosti mladih, a taj postotak se u slijedećoj godini smanjuje 11,7%, odnosno na 70.500.000 ljudi. U 2008. i 2009. godini vidljiv je rast nezaposlenosti mladih s 12,2% do 12,9%, odnosno s 72.900.000 do 76.600.000 osoba. Također je vidljivo kako utjecaj ekonomske krize nije bio kratkotrajan već se tijekom godina povećavao u smislu većeg broja nezaposlenosti mladih. Mod na grafikonu 5., odnosno grafikonu nezaposlenosti mladih u svijetu od 1995. do 2015. godine iznosi 12,9% i ima unimodalnu distribuciju dok medijan u istom vremenskom razdoblju iznosi 11. Medijan broja nezaposlenosti mladih ljudi iznosi 74.300.000, a u postotku on je 12,5% što znači da 50% jedinica niza ima jednaku ili manju vrijednost medijana, a preostalih 50% jednaku ili veću.

Slika 4. Nezaposlenost mladih u svijetu u odnosu na cjelokupno stanovništvo od 1991. do 2011. godine

Izvor: International labour office (2010.)

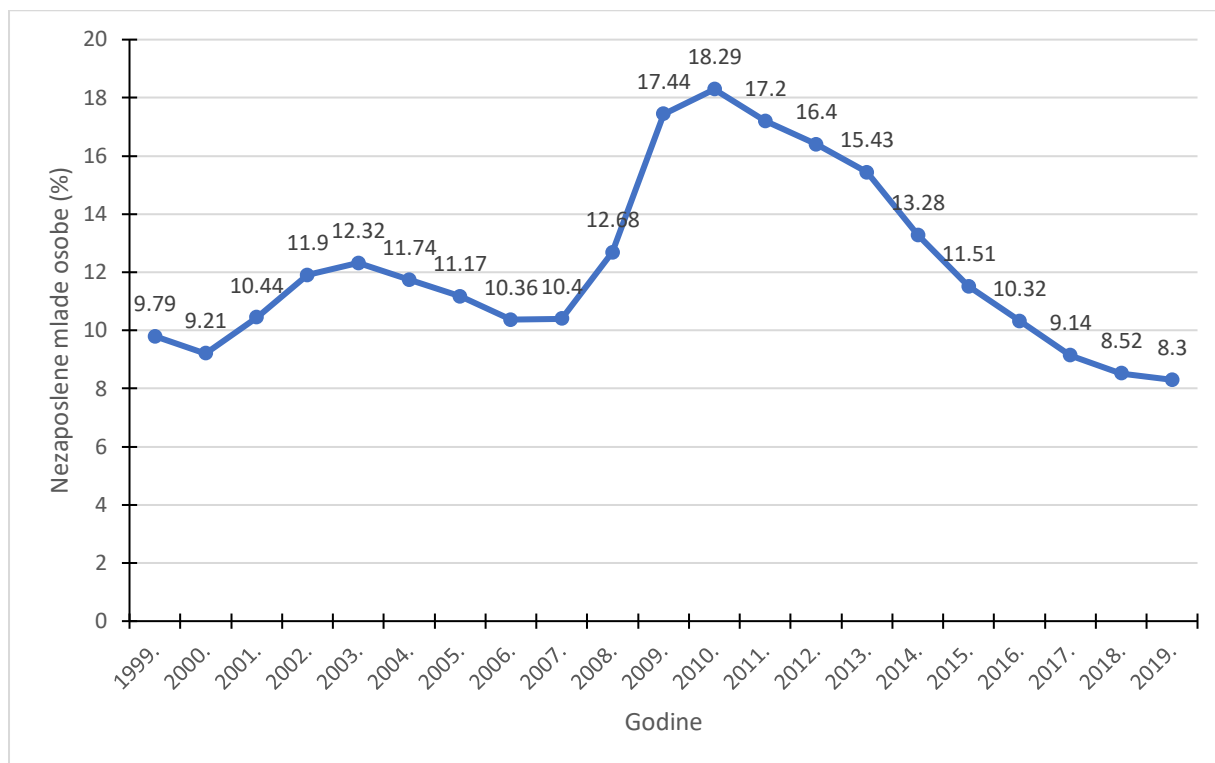
Na slici su prikazane regije svijeta te postotak nezaposlenosti mladih u odnosu na cjelokupno stanovništvo. Prikazano je devet regija gdje Supsaharska Afrika označava države u Africi koje se nalaze južnije od Sahare, a točne podijele nema. Tako prema jednoj klasifikaciji u ovu skupinu pripadaju 42 afričke kopnene države i šest otočnih država. CIS je skraćenica za *Commonwealth of Independent States*, a ovom pokretu pripadaju: Armenija, Azerbajdžan, Bjelorusija, Kazahstan, Kirgistan, Moldavija, Rusija, Tadžikistan, Uzbekistan te Turkmenistan i Ukrajina.

Mjerenje u smislu nezaposlenosti i utjecaja globalne gospodarske krize na mlade bio je najveći u razvijenim gospodarstvima. Niti jedna regija nije se približila značajnom povećanju mladih od 4,6 i 3,5 postotnih bodova stopa nezaposlenosti viđena između 2008. i 2009. u dvije regije, razvijenim gospodarstvima i Europskoj uniji te Srednja i Jugoistočna Europa (izvan Europske unije) i CIS (*Commonwealth of Independent States*). Na mlade u regijama s nižim prihodima nije u velikoj mjeri utjecao povećana nezaposlenost, s izuzetkom Latinske Amerike i Kariba gdje je stopa nezaposlenosti mladih porasla je sa 14,3 na 16,1 posto između 2008. i 2009. godine. Povećanje stope nezaposlenosti mladih u razvijenim gospodarstvima i Europska unija bila je dovoljno jaka da regionalni prosjek podigne iznad prosjeka dviju zemalja regije-jugoistočna Azija i Pacifik te Latinska Amerika i Kariba koji su imale veće stope u predkriznim godinama. 2007. godine, Razvijena gospodarstva i Europska unija pokazala je šestu najveću stopu nezaposlenosti mladih; do 2009. zauzeo je četvrto mjesto, samo ispod Srednja i Jugoistočna Europa (izvan Europske unije) i CIS (*Commonwealth of Independent States*), Bliski istok i Sjeverna Afrika.

Pobliži pogled na različite regije pokazuje porast broja nezaposlenih mladih između 1998. i 2008. od 27,5% u Južnoj Aziji, 25% u Bliski istok, 21,1% u jugoistočnoj Aziji i Pacifiku i 14,7% u Supsaharskoj Africi. Blagi pad zabilježen je u istočnoj Aziji, Latinskoj Americi i na Karibima i Sjevernoj Africi, te značajno smanjenje od 11,4% i 25,8% u razvijenim ekonomijama i Europskoj uniji te Srednjoj i Jugoistočnoj Europi (izvan Europske unije) i državama CIS-a (Armenija, Azerbajdžan, Bjelorusija, Kazahstan, Kirgistan, Moldavija, Rusija, Tadžikistan, Uzbekistan te Turkmenistan i Ukrajina). U cijelom svijetu stopa nezaposlenosti mladih iznosila je 12,1% u 2008. godini (u usporedbi s 5,8 % za ukupnu stopu nezaposlenosti i 4,3% nezaposlenost odraslih). Stopa se povećala od 2007. za 0,2 postotna boda, dok je u usporedbi sa stopom iz 1998. godine smanjena za 0,4 postotna boda. Najviša regionalna stopa nezaposlenosti mladih zabilježena je na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi od 23,3%. Srednja

i istočna Europa (izvan Europske unije) imale su treću najveću stopu u svijetu sa 17,3%. Stopa u jugoistočnoj Aziji i Pacifiku bila je 14,5 posto, a slijedila ju je latinska Amerika i Karibi (14,3%), razvijena gospodarstva i Europska unija (13,1%), Supraharska Afrika (11,9%), Južna Azija (10%) i Istočna Azija (8,6%).

Grafikon 6. Nezaposlene mlade osobe (od 15 do 24 godine) u Sjedinjenim Američkim Državama od 1999. do 2019. godine (%)

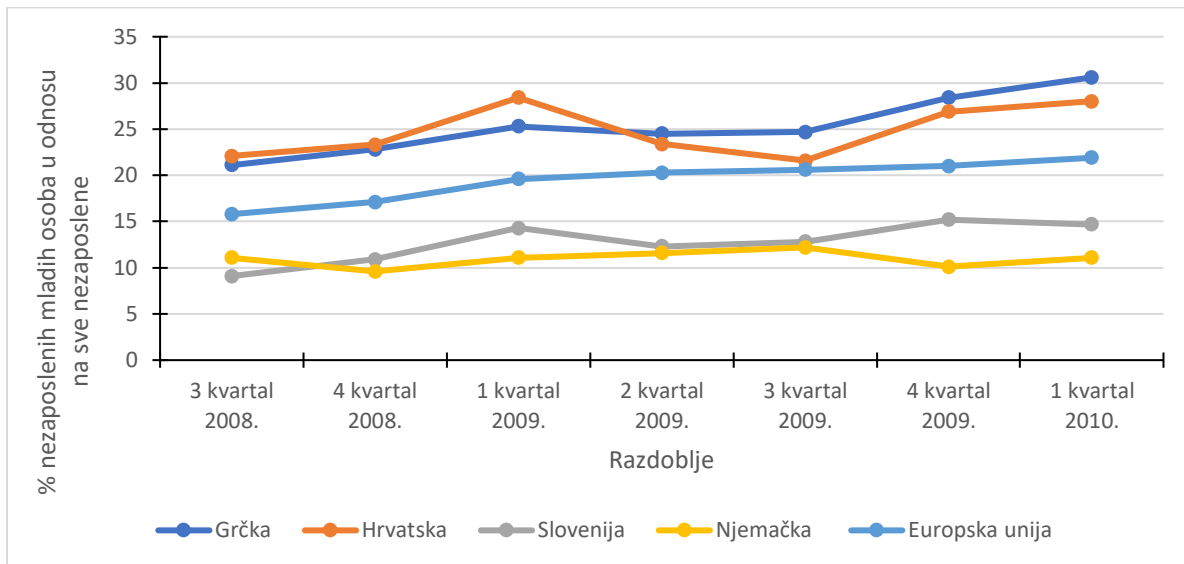

Izvor: Statista (2021.)

Na grafikonu 6. može vidjeti kako je gospodarska ekonomska kriza započela krajem 2007., a početkom 2008. godine jer tada se dogodio nagli skok broja nezaposlenih mladih osoba. Početkom 2007. postotak nezaposlenih osoba od 25 godine bio je 10,36%, a u 2008. godini je porastao na 12,68%, odnosno 17,44% u 2009. godini. Najmanja stopa nezaposlenosti je bila 2019. godine, a iznosila je 8,3%. U 2010. godini zabilježena je najviša stopa nezaposlenosti koja je iznosila 18,29%. Od 2010. godine do sredine 2019. godine vidi se konstantni pad broja nezaposlenosti, ali tada počinje nova ekonomska kriza pa je za pretpostaviti da će broj nezaposlenih mladih osoba rasti. Prosječna stopa nezaposlenosti mladih u razdoblju od 1999. do 2019. godine iznosila je 12,18%, a za isto vremensko razdoblje medijan iznosi 11,51% što znači da taj broj dijeli niz na dva jednako brojna dijela, odnosno 50% jedinica niza ima jednaku

ili manju vrijednost medijana, a preostalih 50% jednaku ili veću. Mod na grafikonu 6. nije prisutan jer u distribuciji nema ponavljanja.

Grafikon 7. Nezaposlenost mladih ljudi (do 25 godina) u odnosu na sve nezaposlene u razdoblju od 2008. do 2010. godine u Europskoj uniji, Hrvatskoj, Sloveniji, Njemačkoj i Grčkoj

Izvor: Eurostat (b.d.)

Na grafikonu 7. su prikazane četiri države: Hrvatska, Slovenija, Njemačka i Grčka te Europska unija (prosjeak) i njihova nezaposlenost mladih od trećeg kvartala 2008. godine do prvog kvartala 2010. godine. Početkom 2009. godine najveću stopu nezaposlenih mladih osoba imala je Hrvatska sa 22,1% nezaposlenih, a najmanju stopu Slovenija 9,1%. Prosjeak je imala Europska unija s 15,8%. Hrvatska je početkom 2010. godine imala najviše nezaposlenih 28,4%, ali je tada broj nezaposlenih u trećem kvartalu pao na 21,6% te je ponovno narastao na 28% u prvom kvartalu 2010. godine. Grčka je 2010. godine imala najgoru situaciju te je tada bilo 30,6% nezaposlenih mladih ljudi do 25 godina. Grčka je imala veliku stopu nezaposlenosti zato što je država imala veliki deficit u proračunu te su tada morali rezati troškove. Njemački mladi ljudi imali su veliku zaposlenost te je 2010. godine samo 11% bilo nezaposleno. Slovenija je stavljena na grafikon zato što je ona prva susjedna zemlja koja je bila u sklopu bivše države Jugoslavije i ima sličnu povijest kao i Hrvatska. Zanimljivo je kao se broj nezaposlenih mladih ljudi u Sloveniji kretao gotovo isto kao i u Njemačkoj. U trećem kvartalu 2008. godine Slovenija je imala manje od 10% nezaposlenih dok se u prvom kvartalu raste na 14,7%. Stavljajući u odnos slovenski broj nezaposlenih u 2008. godini (koji je iznosio 9,1%) i hrvatski

broj (22,1%) vidljivo je kako je Slovenija mnogo bolje kontrolirala zaposlenost mladih osoba za vrijeme ekonomske krize. Također je gotovo identičan omjer između ove dvije države vidljiv i u 2010. godini gdje Slovenija ima samo 14,7%, a Hrvatska čak 28,4% nezaposlenih osoba do 25 godine. Prosječnu stopu nezaposlenosti mladih ljudi u odnosu na sve nezaposlene u razdoblju od trećeg kvartala 2008. godine do prvog kvartala 2010. godine u Hrvatskoj je bila 24,81%, u Grčkoj 25,34%, u Europskoj uniji 19,47%, u Sloveniji 12,76%, a u Njemačkoj 10,9%. Samo Njemačka ima unimodalnu distribuciju s jednim modom, dok ostale zemlje i Europska unija nemaju mod. U Hrvatskoj je medijan iznosio 23,4%, u Grčkoj 24,7%, Europskoj uniji 20,3%, Sloveniji 12,8%, a u Njemačkoj 11,1% što znači da ovi medijani dijele niz na dva jednako brojna dijela, odnosno 50% jedinica niza ima jednaku ili manju vrijednost medijana, a preostalih 50% jednaku ili veću.

Tablica 3. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2008. i 2009. godini u Hrvatskoj

Dob	2008.		2009.		Indeks 2009./2008.
	Broj	%	Broj	%	
Od 15 do 19	11.420	4,8	13.220	5,0	115,8
Od 20 do 24	28.416	12,0	33.644	12,8	118,4
Od 25 do 29	28.217	11,9	33.743	12,8	119,6
Od 30 do 34	23.966	10,1	27.690	10,5	115,5
Od 35 do 39	22.974	9,7	25.398	9,7	110,6
Od 40 do 44	24.465	10,3	26.841	10,2	109,7
Od 45 do 49	26.873	11,4	28.259	10,7	105,2
Od 50 do 54	36.955	15,6	37.862	14,4	102,5
Od 55 do 59	26.079	11,0	28.146	10,7	107,9
60 i više	7.376	3,1	8.371	3,2	113,5
Ukupno	236.741	100,0	263.174	100,0	111,2

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2009.)

U 2008. i 2009. godini najveći broj nezaposlenih osoba bio je u dobnoj skupini od 50 do 54 godine (15,6% i 14,4%) i od 20 do 24 godine (12% i 12,8%). U ovom dvogodišnjem razdoblju najmanju stopu nezaposlenosti bilježila je dobna skupina od 60 i više godine (3,1% i 3,2%) te od 15 do 19 godina (4,8% i 5%). Za pretpostaviti je kako osobe od 15 do 19 godina i dalje sudjeluju u procesu obrazovanja te je njihov postotak zato malen, a osobe od 60 i više godina se spremaju u mirovinu. Indeksi nam govore kako su se u svim kategorijama povećale stope nezaposlenosti, a najveći porast imali su mladi od 25 do 29 godina (19,6%). Također broj osoba koje su izgubile posao i 2009. godini u odnosu na godinu ranije se povećao za 26.433 osobe.

Vidljivo je kako je ekonomska kriza najviše pogodila mlade ljude jer oni bilježe najveći skok nezaposlenosti u odnosu na druge dobne skupine. Prosječan broj nezaposlenosti u 2008. godini je 23.674 osobe, a u 2009. godini je on u porastu te iznosi 26.317 osoba. Medijan broja nezaposlenosti u 2008. godini iznosio je 25.272, a u 2009. godini 27.192 osobe.

Tablica 4. Prosječeni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja i spolu u 2008. i 2009. godini u Hrvatskoj

	Ukupno	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanje koje traje do 3 g. te škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja koja traje 4 i više godina te gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakulteti, akademije; magisterij, doktorat
2008.	236.741	17.011	59.909	81.471	61.357	7.568	9.425
Sastav	100,0	7,2	25,3	34,4	25,9	3,2	4,0
2009.	263.174	17.477	64.246	90.421	70.330	9.259	11.441
Sastav	100,0	6,6	24,4	34,4	26,7	3,5	4,3
Indeks 2009./2008.	111,2	102,7	107,2	111,0	114,6	122,3	121,4
Ukupan broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja i spolu u 2008. i 2009. godini u Hrvatskoj							
Muškarci 2008.	89.540	7.434	21.526	36.020	18.483	2.598	3.479
Sastav	100,0	8,3	24,0	40,2	20,6	2,9	3,9
Muškarci 2009.	107.115	8.000	24.497	43.296	23.692	3.369	4.261
Sastav	100,0	7,5	22,9	40,4	22,1	3,1	4,0
Indeks 2009./2008.	119,6	107,6	113,8	120,2	128,2	129,7	122,5
Ukupan broj nezaposlenih muških osoba prema razini obrazovanja i spolu u 2008. i 2009. godini u Hrvatskoj							
Žene 2008.	147.201	9.577	38.383	45.451	42.874	4.970	5.946
Sastav	100,0	6,5	26,1	30,9	29,1	3,4	4,0
Žene 2009.	156.059	9.477	39.749	47.125	46.638	5.890	7.180
Sastav	100,0	6,1	25,5	30,2	29,9	3,8	4,6
Indeks 2009./2008.	106,0	99,0	103,6	103,7	108,8	118,5	120,8
Ukupan broj nezaposlenih ženskih osoba prema razini obrazovanja i spolu u 2008. i 2009. godini u Hrvatskoj							

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2009.)

U tablici 4. prikazani su broj nezaposlenih osoba prema spolu i dobi u dvogodišnjem razdoblju, od 2008. do 2009. godine u Hrvatskoj. U 2008. godini najviše nezaposlenih osoba imalo je završeno srednju školu u trajanju do tri godine, njih 81.471 (34,4%), a najmanje ih je imalo

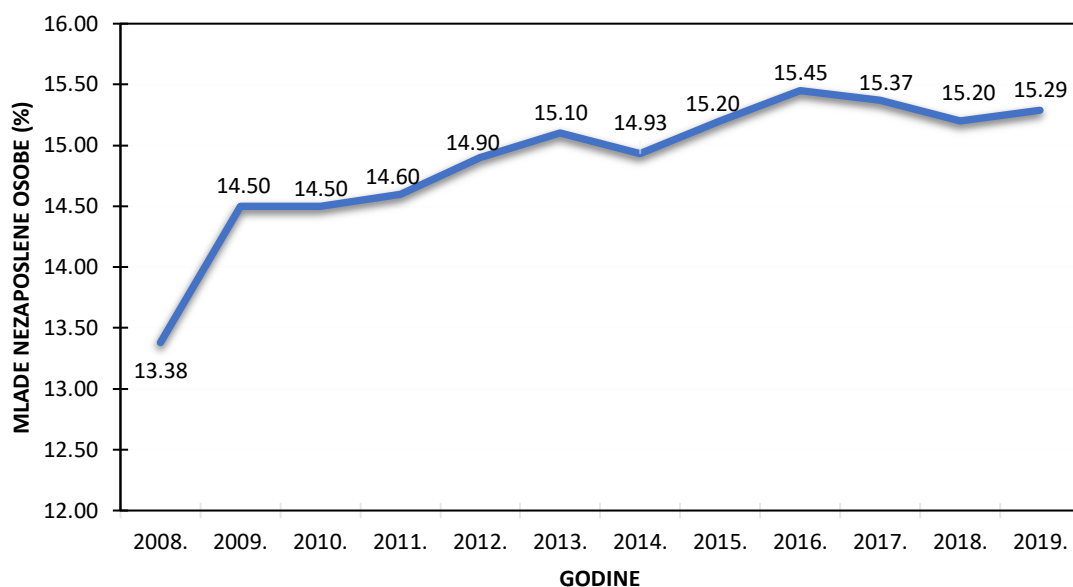
završen prvi stupanj fakulteta 7.568 osobe (3,2%). U istoj godini podjela nezaposlenosti prema spolu je takva da je više nezaposlenih žena u odnosu na muškarce, odnosno 147.201 žena u odnosu na 89.540 muškaraca. U 2008. godini najviše nezaposlenih muških osoba 36.020 (40,2%) ima završenu srednju školu u trajanju od tri godine kao i žene, njih 45.451 (30,9%). Godinu dana kasnije, broj nezaposlenih osoba se povećao, a najviše nezaposlenih imalo je završenu srednju školu u trajanju do tri godine kao i prethodne godine. Najmanje nezaposlenih ljudi imalo je završen prvi stupanj fakulteta ili stručni studij, njih 9.259 (3,5%). Indeksne promijene koje se bilježe u 2009. godini u donosu na godinu ranije su u porastu. Najveći indeksni porast doživjeli su osobe sa završenim prvim stupnjem fakulteta ili stručnim studijem, porast od 22,3% to osobe sa završenim magisterijem i doktoratom 21,4%. Najmanji porast imale su osobe bez završene osnovne škole, samo 2,7%. U 2009. godini više je nezaposlenih žena nego li muškaraca, 156.059 žena u odnosu na 107.115 muškaraca. Najviše nezaposlenih žena ima završenu srednju stručnu spremu u trajanju do tri godine 47.125 (30,2%), a najmanje ih ima sa završenim prvim stupnjem fakulteta ili stručnim studijem 5.890 (3,8%). Također najviše nezaposlenih muškaraca 43.296 (40,4%) ima završenu srednju stručnu spremu u trajanju do tri godine, a najmanje nezaposlenih je sa završenim prvim stupnjem fakulteta ili stručnim studijem 3.369 (3,1%). Najveću stopu indeksne promijene u 2009. godini kod ženskog spola bilježi se broju nezaposlenih osoba sa završenim magisterijem i doktoratom gdje je porast do 20,8% u odnosu na prethodnu godinu. Najmanja indeksna promjena je zabilježena kod nezaposlenih ženskih osoba koje nisu završile osnovnu školu gdje je ona u padu u odnosu na godinu ranije od 1%. Kod muškog spola u 2009. godini najvišu stopu indeksne promijene s porastom od 29,7% bilježe nezaposlene osobe sa završenim prvim stupnjem fakulteta ili završenim stručnim studijem. U istom razdoblju najniža stopa promijene u broju nezaposlenih muških osoba je bez završene osnovne škole, a iznosi 7,6%.

Zaključak ove slike je kako se broj nezaposlenih osoba povećao u 2009. godini u odnosu na prethodnu godinu za 26.433 osobe. Zanimljivo je kako najveći porast nezaposlenosti u 2009. od 22,3% bilježe muške osobe sa završenim prvim stupnjem obrazovanja u odnosu na godinu ranije. Broj nezaposlenih ženskih osoba najviše se povećao u kategoriji osoba sa završenim magisterijem i doktoratom za 20,8% u odnosu na 2008. godinu. Za pretpostaviti je kako su upravo ove obrazovne kategorije imale najviše nezaposlenih u 2009. godini u odnosu na godinu ranije zbog ekonomske krize koja je nastala 2007. i 2008. godine.

4.2. Nezaposlenost mladih u zemljama Europske unije u 2020. godini

Nezaposlenost mladih ljudi u dobi do 25 godine u svijetu i u zemljama Europske unije prije i tijekom 2020. godine analizirati će se u nastavku. Kako je pandemija COVID-19 bolesti započela u Kini tako se analizira i njihova nezaposlenost mladih osoba (do 25 godine). Na kraju ovog poglavlja slijedi analiza nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj zajedno s određenim kriterijima kao što je obrazovanje, spol i godine. Pretpostavka je kako se broj nezaposlenosti mladih povećao zbog COVID-19 pandemije, a kako mnoge države nisu znale kako reagirati u ovoj novoj situaciji tako su se mnoge države privremeno zatvarale, a gospodarstvo je stagniralo i na kraju imalo velike gubitke. Sukladno tome nezaposlenost svih dobni skupina se povećala.

Grafikon 8. Broj nezaposlenih mladih ljudi (od 15 do 25 godine) u svijetu u odnosu na ukupan broj radnog stanovništva od 2008. do 2019. godine

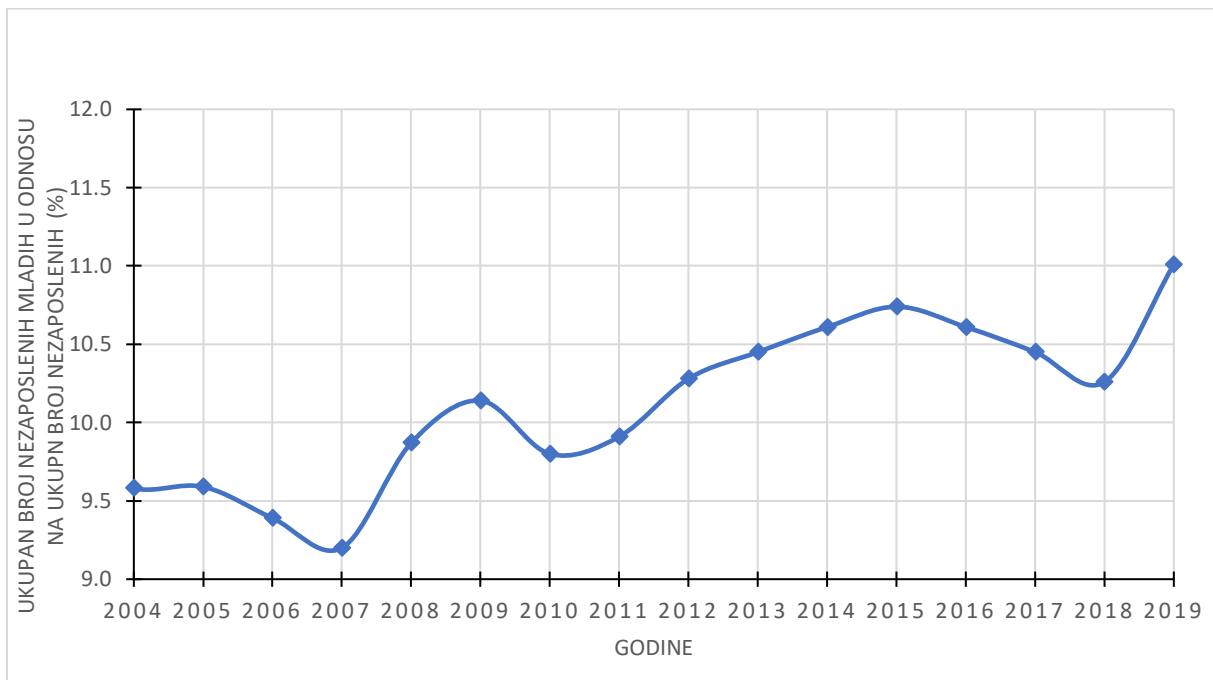

Izvor: The World Bank (2021.)

Na grafikonu 8. je vidljiv porast broja nezaposlenih mladih osoba u dobnoj skupini od 15 do 24 godine na svjetskoj razini od 2008. do 2019. godine. Uzrok naglog skoka broja nezaposlenosti mladih osoba u odnosu na ukupan broj radnog stanovništva u 2008. godini rezultata je ekonomske krize koja je započela u Sjedinjenim Američkim Državama 2007. godine. Nakon porasta mladih nezaposlenih osoba na 14,5% u 2009. godini krivulja je lagano rasla do 2013. godine gdje se zaustavila na 15,1%. Nakon 2013. godine nezaposleni u dobnoj skupini od 15 do 24 godine padaju na razinu od 14,93%, odnosno nezaposlenost raste. Nakon te godine nezaposlenost raste, ali i neznatno pada za nekoliko promila te se 2019. godine zaustavlja na

15,29%. Prosječna stopa nezaposlenosti mladih u odnosu na ukupan broj radnog stanovništva na svjetskoj razini od 2008. do 2019. godine iznosi 14,92%, a medijan za isto godišnje razdoblje iznosi 15%, odnosno 50% jedinica niza ima jednaku ili manju vrijednost medijana, a preostalih 50% jednaku ili veću. Najviša stopa nezaposlenosti bila je u 2016. godini, a iznosila je 15,45% dok je najniža stopa nezaposlenosti mladih bila 2008. godine, a iznosila je 13,38%.

Grafikon 9. Broj nezaposlenih mladih ljudi (do 25 godina) u odnosu na ukupan broj nezaposlenih ljudi u Kini od 2004. do 2019. godine

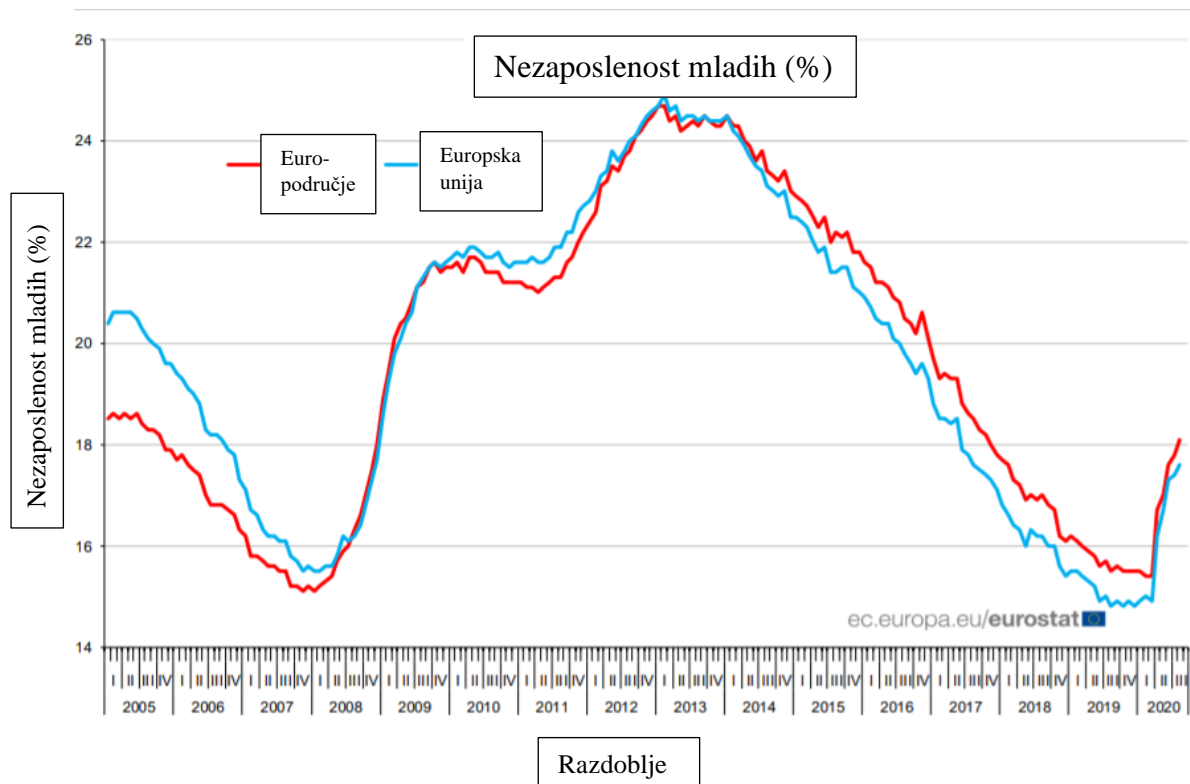

Izvor: Macrotrendts (2021.)

Najniži postotak broja nezaposlenih mladih osoba do 25 godina bio je 2007. kada iznosi 9,2%, a najviše nezaposlenih osoba bilo je u 2019. godini, njih 11,1% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih osoba. U 2019. je nastala nova gospodarska i zdravstvena kriza koja je započela u Kini te je stoga veliki rast nezaposlenih u toj godini. Od 2004. do 2007. godine vidljiv je pad broja nezaposlenosti s 9,58% na 9,2% te onda počinje rast zbog ekonomske krize koji traje do 2009. godine. U 2009. godini broj nezaposlenih pada s 10,14% na 9,8% u 2010. godini te od tada do 2015. godine ima tendenciju blagog rasta (do 10,74%). Nakon 2015. godine broj nezaposlenih mladih osoba pada sve do 2018. godine i do 10,26%, a tada počinje nagli rast. Prosječna stopa nezaposlenosti mladih u vremenskom razdoblju od 2004. do 2019. godine

iznosi 10,12% od ukupne stope nezaposlenih osoba u Kini. Mod nije prisutan u distribuciji jer nema ponavljanja, a medijan je 10,2% što znači kako 50% jedinica niza ima jednaku ili manju vrijednost medijana, a preostalih 50% jednaku ili veću.

Slika 5. Nezaposlenosti mladih u Europskoj uniji i u europodručju od 2005. do 2020. godine

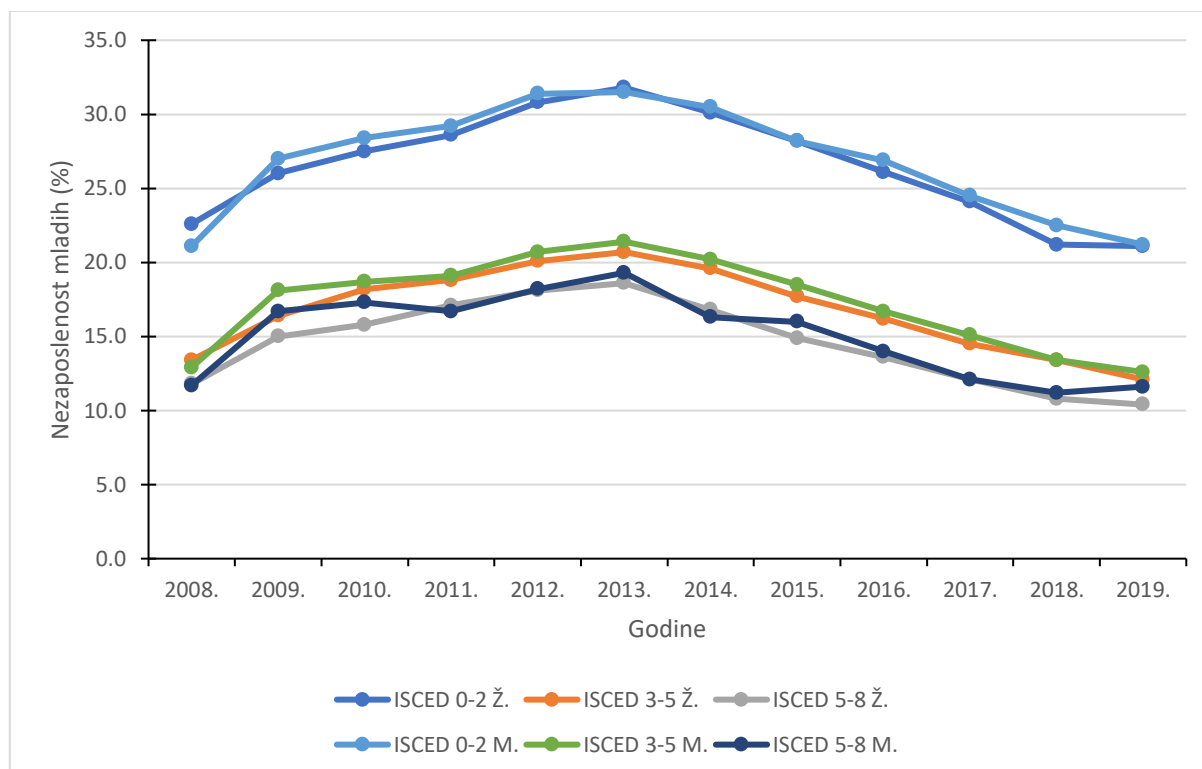
Izvor: Eurostat (2021.)

U kolovozu 2020. godine 3.032 milijuna mladih osoba (mlađih od 25 godina) bilo je nezaposleno u Europskoj uniji, od čega 2.460 milijuna u europodručju. U kolovozu 2020. stopa nezaposlenosti mladih iznosila je 17,6% u Europskoj uniji i 18,1% u europodručju, što je povećanje sa 17,4% odnosno 17,8% u prethodnom mjesecu. U usporedbi s srpnjem 2020., nezaposlenost mladih povećan za 64.000 u Europskoj uniji i za 69.000 u europodručju. Najniža stopa nezaposlenosti mladih osoba na ovoj slici je krajem 2007. godine gdje iznosi oko 15,1% na europodručju, a u Europskoj uniji je bila krajem 2019. godine, a iznosila je oko 14,8%. Najviša stopa nezaposlenosti u Europskoj uniji i u europodručju bila je 2013. godine, a iznosila je oko 24,7% za obje regije.

U kolovozu 2020. stopa nezaposlenosti žena bila je 7,6% u Europskoj uniji, u odnosu na 7,5% u srpnju 2020. godine, stopa nezaposlenosti muškaraca bila je 7,1% u kolovozu 2020., stabilna u odnosu na srpanj 2020. U europodručju, stopa nezaposlenosti žena porasla je sa 8,3% u srpnju

2020. na 8,4% u kolovozu 2020., dok se povećala s 7,8% do 7,9% za muškarce (Eurostat, 2021). Prema brojevima je vidljivo kako stopa nezaposlenosti u europodručju i u regiji Europske unije raste malom stopom.

Grafikon 10. Stopa nezaposlenosti mladih (do 25 godina) u Europskoj uniji u razdoblju od 2008. do 2019. godine podjela prema spolu i stupnju obrazovanja

Izvor: Eurostat (2019.)

ISCED od nula do dva označava završeno osnovnoškolsko obrazovanje, a ISCED od tri do četiri završeno srednjoškolsko obrazovanje. ISCED od pet do osam označava visoko obrazovanje i doktorat (Državni zavod za statistiku, b.d.). Na grafikonu je vidljivo kako od 2008. do 2019. godine najviše ima nezaposlenih mladih osoba sa završenim osnovnoškolskim obrazovanjem kod oba spola. Najmanje nezaposlenih mladih osoba muškog i ženskog spola ima završeno visoko obrazovanje. Prosječni postotak nezaposlenih mladih osoba muškog spola u razdoblju od 2008. do 2019. godine s najnižim stupnjem obrazovanja iznosio je 26,87%, a ženskog spola 26,5%. Prosječni postotak ženskih osoba koje imaju završeno srednjoškolsko obrazovanje u jedanaestogodišnjem razdoblju u Europskoj uniji iznosi 16,76%, a prosječan postotak muških osoba u istom razdoblju iznosi 17,28%. Prosjek nezaposlenih mladih ženskih osoba do 25 godina starosti sa završenim najvišim stupnjem obrazovanja iznosi 14,58%, a kod

muškog spola postotak je veći te iznosi 15,09%. U jedanaestogodišnjem razdoblju prosječne stope nezaposlenosti mladih prema obrazovanju su veće kod muškog spola u odnosu na ženski.

Nakon analize nezaposlenosti mladih na svjetskoj razini, na području Europske unije i eurozone te na području Kine sada slijedi analiza nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj. Analiza će se raditi na bazi 2020. godine i uspoređivat će se 2019. godina u kojoj pandemija COVID-19 bolesti nije bila prisutna te je ta godina reprezentativna.

Tablica 5. Prosječan broj nezaposlenih prema spolu u 2019. i 2020. godini u Hrvatskoj

Spol	2019.		2020.		Indeks 2020./2019.
	Broj	%	Broj	%	
Muškarci	57.125	44,4	67.229	44,6	117,7
Žene	71.525	55,6	83.595	55,4	116,9
Ukupno	128.650	100,0	150.824	100,0	117,2

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.)

Na tablici 5. uspoređena je opća nezaposlenost (sve dobne skupine) u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu gdje je vidljiv porast broja nezaposlenosti od 22.174 osobe. Povećan broj nezaposlenih osoba može se povezati s pojavom pandemije COVID-19 bolesti u Hrvatskoj. Što se tiče spolne strukture u 2019. godini postotak nezaposlenih žena iznosio je 55,6% (71.525 osoba), a muškaraca 44,4% (57.125 osoba) što je za 14.400 više ženskih osoba. Omjeri spolova nisu se drastično promijenili ni u 2020. godini gdje je bilo 83.595 ženskih nezaposlenih osoba (55,4%), a u istom razdoblju bilo je 67.229 nezaposlenih muškaraca (44,6%). Ukupni indeks promijene je u porastu za 17,2%, a broj nezaposlenih muških (17,7%) i ženskih (16,9%) osoba je također u porastu.

Tablica 6. Prosječan broj nezaposlenih prema razini obrazovanja u 2019. i 2020. godini u Hrvatskoj

Razina obrazovanja	2019.		2020.		Indeks 2020./2019.
	Broj	%	Broj	%	
Bez škole i nezavršena škola	8.087	6,3	8.297	5,5	102,6
Osnovna škola	25.109	19,5	27.135	18,0	108,1
SŠ za zanimanje do 3 godine i škola za KV i VKV radnike	38.666	30,1	46.321	30,7	119,8
SŠ za zanimanje u trajanju od 4 i više godina i gimnazije	36.394	28,3	44.574	29,6	122,5
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	8.559	6,7	10.558	7,0	123,4
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	11.835	9,2	13.939	9,2	117,8
Ukupno	128.650	100,0	150.824	100,0	117,2

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.)

U tablici 6. najviše nezaposlenih ljudi ima završeno srednjoškolsko obrazovanje u trajanju do tri godine, njih 30,1%, to jest 38.666 osoba u 2019. godini, odnosno 46.321 osoba (30,7%) u 2020. godini. Prema indeksu se može vidjeti kako se broj nezaposlenih povećao u svim kategorijama završenog obrazovanja u 2020. godini u odnosu na prethodnu godinu. Najviše novo nezaposlenih osoba ima završen prvi stupanj fakulteta, stručni studij ili višu školu, a najmanje ih je bez završene škole. Također po broju novo nezaposlenih osoba najviše njih oko 8.000 ima završeno srednjoškolsko obrazovanje u trajanju od tri do četiri godine. Prema ovoj slici može se zaključiti kako na tržištu rada najviše prevladavaju osobe sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem u trajanju od tri i četiri godine, nakon njih slijede osobe sa završenom osnovnom školom te osobe sa završenim fakultetom, odnosno osobe sa završenim prvim stupnjem fakulteta. Za pretpostaviti je da najmanje ima osoba bez završene osnovne škole jer po zakonu o obveznom obrazovanju osnovna škola je obvezna u Republici Hrvatskoj tako se može pretpostaviti da nezaposlene osobe koje pripadaju u ovu skupinu su zapravo starije osobe.

Tablica 7. Broj nezaposlenih osoba s obzirom na dob u 2019. i 2020. godini u Hrvatskoj

Dob	2019.		2020.		Indeks 2019./2020.
	Broj	%	Broj	%	
Od 15 do 19	5.412	4,2	6.236	4,1	115,2
Od 20 do 24	13.682	10,6	17.436	11,6	127,4
Od 25 do 29	14.611	11,4	18.700	12,4	128,0
Od 30 do 34	12.282	9,5	14.980	9,9	122,0
Od 35 do 39	12.475	9,7	15.184	10,1	121,7
Od 40 do 44	12.765	9,9	15.242	10,1	119,4
Od 45 do 49	13.040	10,1	15.054	10,0	115,4
Od 50 do 54	14.909	11,6	16.588	11,0	111,3
Od 55 do 59	17.504	13,6	18.726	12,4	107,0
60 i više	11.970	9,3	12.678	8,4	105,9
Ukupno	128.650	100,0	150.824	100,0	117,2

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.)

Što se tiče dobne strukture nezaposlenih vidljivo je kako prevladavaju mladi (od 20 do 29 godine) koje čine ukupno 22% nezaposlenih osoba i starije osobe (od 50 do 59 godine) koje čine 25,2%. Prema indeksu se vidi kako je broj nezaposlenih u svim dobnim skupinama porastao. Najveća promjena se može vidjeti kod dobne skupine od 25 do 29 godina (28% rasta) i u dobnj skupini od 20 do 24 godine (27,4% rasta). Pozitivno je što se postotak osoba s 60 i više godina smanjio u 2020. godini (8,4%) u odnosu na prethodnu godinu (9,3%), ali je on i dalje brojčano veći nego li godinu prije i to za otprilike 700 osoba. Također sličan rezultat vidljiv je i kod nezaposlenih osoba od 15 do 19 godina, gdje je postotak u 2020. godini smanjen za jedan promil te iznosi 4,1% (6.236 osobe), a u 2019. godini bio je 4,2%, odnosno 5.412 osobe.

Iz ovog prikaza može se reći kako je pandemija uzrokovana COVID-19 bolesti dovela do povećanog broja nezaposlenih osoba, s fokusom na mlade osobe. U Hrvatskoj je najviše mladih osoba, osoba do 29 godina, ostalo bez posla, ali nasreću država je uskočila s paketima pomoći gospodarstvu te se vjeruje kako bi ovaj broj bio još i veći da nije bilo intervencije države.

Tablica 8. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja i spolu u 2020. godini u Hrvatskoj

Mj.	Ukupno			Bez škole i nezavršena osnovna škola			Osnovna škola			SŠ za zanimanje koje traje do 3 g. te škola za KV i VKV radnike			SŠ za zanimanja koja traje 4 i više godina te gimnazija			Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola			Fakulteti, akademije; magisterij, doktorat		
	Uk.	M.	Ž.	Uk.	M.	Ž.	Uk.	M.	Ž.	Uk.	M.	Ž.	Uk.	M.	Ž.	Uk.	M.	Ž.	Uk.	M.	Ž.
1.	139.924	63.364	76.560	8.107	3.933	4.174	26.428	12.320	14.108	43.321	22.724	20.597	40.524	16.720	23.804	9.515	3.465	6.050	12.029	4.202	7.827
2.	137.977	62.369	75.608	7.967	3.851	4.116	26.287	12.122	14.165	42.902	22.379	20.523	39.993	16.501	23.492	9.255	3.423	5.832	11.573	4.093	7.480
3.	143.461	64.078	79.383	8.182	3.936	4.247	26.951	12.182	14.769	44.965	23.182	21.784	42.002	17.164	24.838	9.485	3.494	5.991	11.875	4.121	7.754
4.	159.234	70.571	88.663	8.712	4.196	4.517	28.991	12.961	16.030	50.291	25.888	24.403	47.099	19.140	27.959	10.714	3.845	6.869	13.427	4.542	8.885
5.	157.839	69.849	87.990	8.724	4.154	4.570	28.820	12.865	15.965	49.384	25.417	23.967	46.544	18.981	27.563	10.809	3.845	6.964	13.558	4.587	8.971
6.	150.651	66.233	84.418	8.575	4.084	4.491	27.513	12.361	15.192	46.056	23.588	22.468	44.192	17.939	26.253	10.467	3.697	6.770	13.848	4.564	9.284
7.	151.433	66.023	85.410	8.528	4.101	4.427	26.697	12.132	14.565	44.983	23.308	21.674	44.189	17.874	26.315	10.961	3.725	7.226	16.085	4.882	11.203
8.	151.368	66.077	85.291	8.529	4.142	4.387	26.190	12.018	14.172	44.550	23.136	21.414	44.281	17.950	26.331	11.145	3.791	7.354	16.673	5.040	11.633
9.	147.434	66.450	80.984	8.214	3.946	4.268	26.061	11.941	14.120	45.076	23.546	21.530	44.057	18.499	25.558	10.316	3.800	6.516	13.710	4.718	8.992
10.	154.168	69.421	84.747	8.047	3.847	4.200	26.694	12.252	14.442	46.874	24.428	22.446	46.469	19.614	26.855	11.197	4.119	7.078	14.887	5.161	9.726
11.	156.550	70.287	86.263	7.989	3.833	4.156	21.155	12.427	14.728	47.996	24.868	23.118	47.281	19.871	27.410	11.305	4.186	7.119	14.834	5.102	9.732
12.	159.845	72.028	87.817	7.994	3.841	4.153	27.823	12.855	14.968	49.473	25.776	23.701	48.252	20.303	27.949	11.527	4.227	7.300	14.776	5.030	9.746
P.	150.824	67.229	83.595	8.297	3.989	4.309	27.134	12.370	14.765	46.322	24.020	22.302	44.574	18.380	26.194	10.557	3.801	6.756	13.940	4.670	9.269

Uk.= ukupno; M.= muškarci; Ž = žene; P. = prosjek

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.)

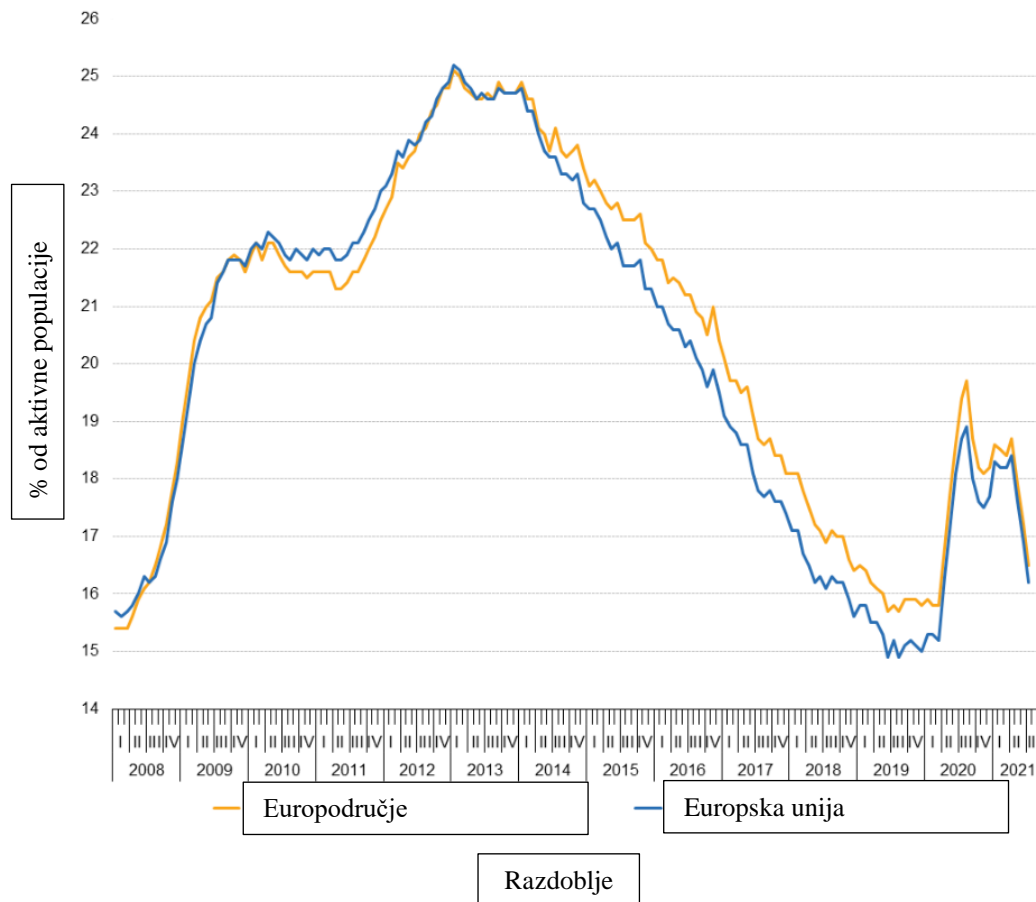
U tablici 8. vidljiv je detaljan prikaz nezaposlenih osoba u Hrvatskoj u 2020. godini prema mjesecima, spolu i završenom stupnju obrazovanja. Također je važno napomenuti kako 2020. godine Hrvatska nije imala skoro nikakvu turističku sezonu zbog pandemije uzrokovane COVID – 19 bolesti. Samim time je za pretpostaviti kako se broj nezaposlenih nije drastično smanjio u vrijeme ljetnih mjeseci. Broj nezaposlenih ženskih osoba bio je veći nego li muških u svim mjesecima i po svim kategorijama obrazovanja osim kod kategorije sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem u trajanju do tri godine. Razmjer u obrazovanju spolova vidi se kod srednjoškolskog obrazovanja u trajanju do 4 godine gdje ima više 7.814 nezaposlenih žena u odnosu na muškarce. Također taj se trend i dalje nastavlja u višem obrazovanju, odnosno u završenom prvom stupnju fakulteta, stručnog studija ili više škole gdje je 2.955 žena više nego li muškaraca. Najveći razmjer u obrazovanju vidi se kod završenog fakulteta gdje je u 2020. godini bilo 4.599 žena više na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje nego li muškaraca.

U 2020. godini prosječno je bilo 67.229 nezaposlenih muškaraca i 83.595 nezaposlenih žena. Najznačajniji pomak u mjesecima u broju nezaposlenih vidi se kod osoba sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem u trajanju od četiri godine gdje se bilježi porast od gotovo 4.000 osoba i muškog i ženskog spola, od siječnja do prosinca. Također je vidljivo kod osoba sa završenim fakultetima da je primjerice početkom siječnja bilo 12.029 nezaposlenih osoba (oba spola) te da se taj broj povećava u srpnju (16.085 osobe) i kolovozu (16.673 osobe) te da se ponovno smanjuje u prosincu na 14.776 osoba. Ukupan broj nezaposlenih osoba s početkom 2020. godine, u siječnju iznosi 139.924 osobe te se krajem godine, u prosincu povećava za 19.921 osobe te tada Hrvatska ima 159.845 nezaposlene osobe.

4.3. Usporedba nezaposlenosti mladih u 2008. i 2020. godini

Mladi su najčešće prve osobe koje nažalost ostaju bez posla kada nastupe gospodarske krize. Također mladi su pokretači ekonomije društva, ali nažalost u nedostatku zaposlenja ili pronalaženju boljih uvjeta rada sele se u druge bogatije i uređenije države gdje doprinose drugim gospodarstvima. Kako bi ih zadržali i omogućili im čim brže i lakše zaposlenje nakon završetka njihova obrazovanja mnoge države osnivaju programe za pomoć mladima u pronalasku njihovog prvog zaposlenja. Hrvatska preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje pomaže nezaposlenim osobama u pronalasku zaposlenja s fokusom na mlade ljude kako bi ih zadržali u vlastitoj državi gdje su se i školovali. Usporedba nezaposlenosti mladih, ekonomske krize te pandemije uzrokovane virusom COVID-19 daje zanimljive rezultate koji se nalaze u nastavku rada.

Slika 6. Ukupan broj nezaposlenih mladih u Europskoj uniji i europodručju od siječnja 2008. godine do veljače 2021. godine

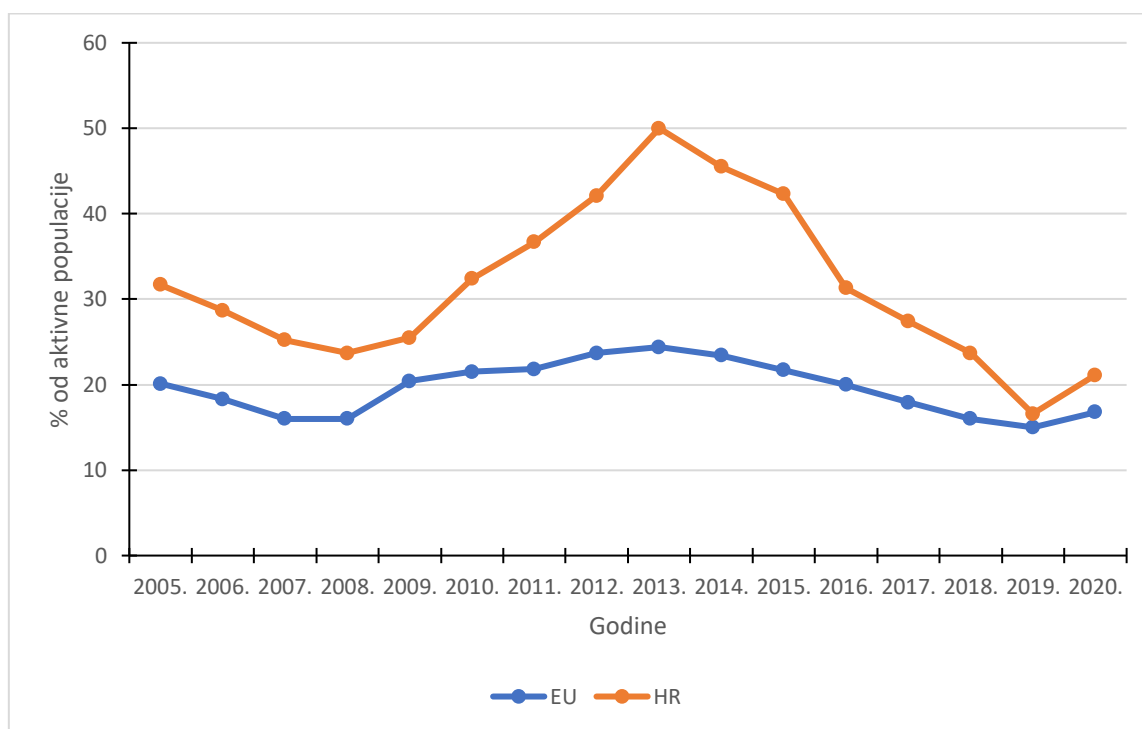

Izvor: Eurostat (2021.)

U lipnju 2021. godine bilo je 2.967 milijuna nezaposlenih mladih osoba (do 25 godina starosti) u cijeloj Europskoj uniji. U lipnju 2021. stopa nezaposlenosti mladih iznosila je 17,0 % u Europskoj uniji te 17,3 % u europodručju, u odnosu na 17,6 % odnosno 17,9 % u prethodnom mjesecu. U usporedbi s svibnjem 2021., nezaposlenost mladih smanjila se za 112.000 u Europskoj uniji i za 78.000 u europodručju. U usporedbi s lipnjem 2020., nezaposlenost mladih smanjila se za 152.000 u Europskoj uniji i za 110.000 u europodručju. Na slici se jasno vide gospodarske krize koje su utjecale na povećanje nezaposlenosti mladih. Nagli skok vidi se već početkom 2008. godine kada je krivulja naglo počela rasti sve do početka 2010. godine te je te godine stagnirala. U 2011. godini broj mladih nezaposlenih osoba se počinje povećavati zbog krize koja je nastala u Grčkoj i problema prezaduženosti pojedinih država članica. Početkom 2013. godine krivulja počinje padati, a s njom i broj nezaposlenih osoba do 25 godina sve do kraja 2019. godine. Već sljedeće godine broj nezaposlenih počinje s rastom zbog druge krize uzrokovane COVID-19 bolesti. Na slici se vidi kako krivulja nije vremenski dugo rasla te je

već trećem kvartalu 2021. godine vidljiv pad, odnosno porast broja zaposlenih mladih osoba. Kretanje krivulja nezaposlenih osoba iz Europske unije i europodručja je isti te se čak u nekim vremenskim razdobljima isprepliću. Najviše nezaposlenih mladih osoba u Europskoj uniji i u europodručju bilo je 2013. godine, njih nešto više od 25%. Najmanje nezaposlenih u isto vremensko razdoblje i na istom geografskom području bilo je drugom kvartalu 2019. godine.

Grafikon 11. Nezaposlenost mladih (do 25 godina) u Hrvatskoj i Europskoj uniji u razdoblju od 2005. do 2020. godine

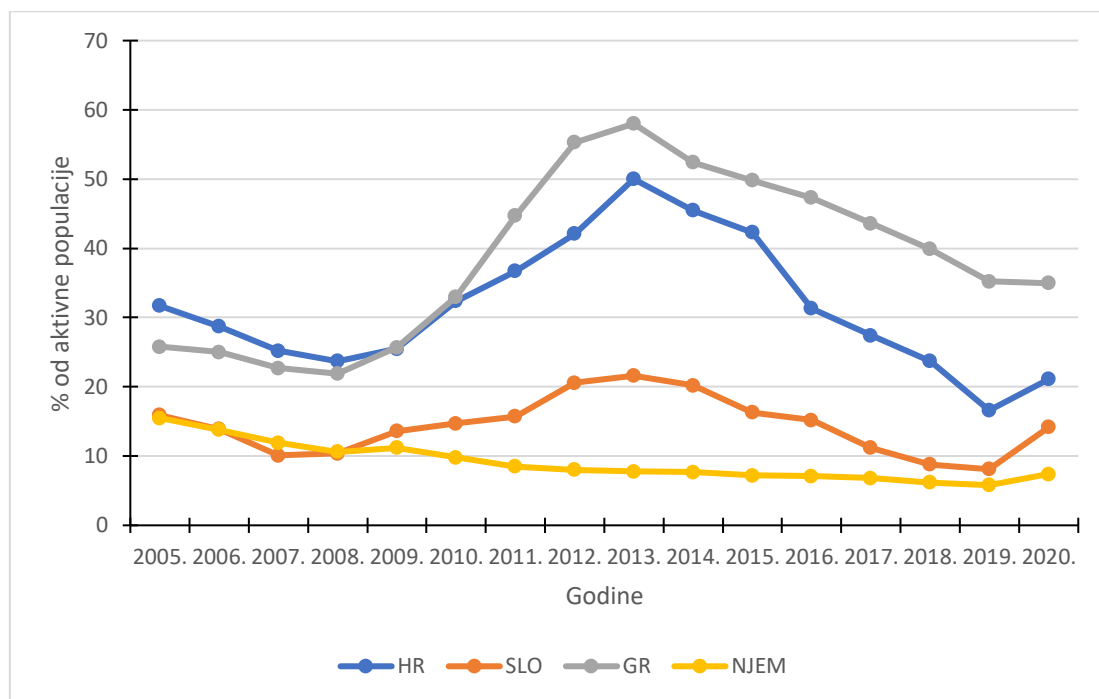

Izvor: Eurostat (2020.)

Na grafikonu je vidljivo kako Hrvatska u 15-ogodišnjem razdoblju uvijek ima veći broj nezaposlenosti mladih osoba nego li je to slučaj kod Europske unije. Pad broja nezaposlenih bilježi se u razdoblju od 2005. do 2008. godine, ali već 2009. godine dolazi do porasta zbog gospodarske krize koja se dogodila 2008. godine. Najveći broj nezaposlenih bilježi se u 2013. godini kada je u Hrvatskoj iznosio 50% nezaposlenih mladih osoba dok se prosjek Europske unije kretao oko 25%. Nakon 2013. godine dolazi do veće zaposlenosti mladih te ona raste do 2019. godine. U 2019. godini broj nezaposlenih je bio na najnižoj razini u Europskoj uniji i Hrvatskoj te je iznosio 15%, odnosno oko 17%. Pandemija uzrokovana COVID – 19 bolesti uzrokovala je povećanjem broja nezaposlenih mladih ljudi, odnosno osoba do 25 godina starosti. Prosječna stopa nezaposlenih u Hrvatskoj od 2005. do 2020 godine je 31,49%, a u Europskoj uniji 19,53%. Hrvatska nema moda dok je kod Europske unije prisutan samo jedan

mod stoga je riječ o unimodalnoj distribuciji. Medijan nezaposlenih osoba do 25 godina starosti u petnaestogodišnjem razdoblju u Hrvatskoj je 30%, a u istom razdoblju u Europskoj uniji je 20,05% što znači da ovi postoci dijele podatke na dva jednaka dijela, odnosno 50% jedinica niza ima jednaku ili manju vrijednost medijana, a preostalih 50% jednaku ili veću.

Grafikon 12. Nezaposlenost mladih (do 25 godina) u Hrvatskoj, Grčkoj, Sloveniji i Njemačkoj u razdoblju od 2005. do 2020. godine

Izvor: Eurostat (2020.)

Na grafikonu 12. prikaz je četiri europske države (Hrvatske, Slovenije, Grčke i Njemačke) i postotak broja mladih nezaposlenih osoba. Vidi se kako je najviše nezaposlenih osoba do 25 godina starosti ima Grčka i Hrvatska dok Njemačka ima najmanje nezaposlenih osoba. U 2007. godini Slovenija je imala manje nezaposlenih osoba nego li Njemačka 10,1% u odnosu s 11,9%. Najvišu vrijednost nezaposlenih mladih osoba ima Grčka 2013. godine s 58%, ali i Hrvatska s 50%. Najnižu vrijednost ima Njemačka 2019. godine, a njena vrijednost je 5,8%. Države su različito reagirale na prvu gospodarsku krizu 2008. godine. Vidi se kako su razvijenije države uspjele zadržati zaposlenost mladih na visokoj razini (Njemačka i Slovenija) dok su manje razvijene države kao što su Hrvatska i Grčka bilježile porast nezaposlenih mladih ljudi. Hrvatska i Grčka bilježe porast nezaposlenosti od početka prve ekonomske krize, 2008. godine te se njihovo stanje nije promijenilo nabolje već nakon te krize je slijedila kratka europska kriza

zbog prezaduženosti pojedini članica Europske unije u kojima je bila Grčka. Broj nezaposlenih osoba do 25 godine u Grčkoj ne iznenađuje previše, ali se smatra kako je Hrvatska trebala bolje reagirati na tu krizu. Početkom druge krize, Hrvatska i Slovenija bilježe porast broja nezaposlenih što se može pripisati maloj ekonomiji i malom broju stanovništva te velikom utjecaju većih država. Hoće li se nastaviti trend rasta nezaposlenih mladih osoba u Hrvatskoj i Sloveniji, ali i cijelom svijetu pokazat će vrijeme.

Tablica 9. Broj nezaposlenih prema spolu u 2008. i 2020. godini u Hrvatskoj

Spol	2008.		2020.		Indeks 2020./2019.
	Broj	%	Broj	%	
Muškarci	89.540	37,8	67.229	44,6	75,08
Žene	147.201	62,2	83.595	55,4	56,80
Ukupno	236.741	100,0	150.824	100,0	63,71

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.)

Broj nezaposlenih osoba u 2020. godini u Hrvatskoj bio je za 85.519 osoba manji nego li u 2008. godini. Na slici je vidljivo kako je u 2008. godini bilo više nezaposlenih žena nego li muškaraca, a taj trend se nastavio i u 2020. godini, ali manjim intenzitetom nego li u 2008. godini. Indeks govori kako je broj nezaposlenih u 2020. godini značajno manji, odnosno u prosjeku je manji za 36,29% (za oba spola). Također se može zaključiti kako je prva ekonomska kriza utjecala lošije na hrvatsku ekonomiju jer je broj nezaposlenih bio 236.741 osoba. Trenutna ekonomska kriza uzrokovana COVID-19 bolesti nije toliko povećala broj nezaposlenih kako je to bio slučaj u 2008. godini. Kako druga gospodarska kriza uzrokovana virusom i dalje traje te nije sigurno kada će se završiti ne može se prognozirati koliko će ljudi još izgubiti posao. Iz broja nezaposlenih može se također zaključiti kako je Hrvatska sada u boljoj ekonomskoj situaciji nego li je bila 2008. godine, a i u međuvremenu je pristupila Europskoj uniji. Pristupajući Uniji imala je pravo na sredstva iz različitih fondova, a u vrijeme ove krize i dodatnim financijski sredstvima kako bi se pomoglo gospodarstvu i stanovništvu.

Tablica 10. Broj nezaposlenih osoba s obzirom na dob u 2008. i 2020. godini u Hrvatskoj

Dob	2008.		2020.		Indeks 2020./2008.
	Broj	%	Broj	%	
Od 15 do 19	11.420	4,8	6.236	4,1	54,61
Od 20 do 24	28.416	12,0	17.436	11,6	61,40
Od 25 do 29	28.217	11,9	18.700	12,4	66,27
Od 30 do 34	23.966	10,1	14.980	9,9	62,50
Od 35 do 39	22.974	9,7	15.184	10,1	66,09
Od 40 do 44	24.465	10,3	15.242	10,1	62,3
Od 45 do 49	26.873	11,4	15.054	10,0	56,02
Od 50 do 54	36.955	15,6	16.588	11,0	44,9
Od 55 do 59	26.079	11,0	18.726	12,4	71,8
60 i više	7.376	3,1	12.678	8,4	171,88
Ukupno	236.741	100,0	150.824	100,0	63,71

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.)

U tablici 10. vidi se kako je više nezaposlenih ljudi bilo 2008. nego li 2020. godine. Prema indeksu skoro svi postoci su ispod 100, osim u kategoriji od 60 i više godina gdje se bilježi porast od 5.302 osobe (71,88% više). U 2008. godini najviše ljudi je pripadalo skupini od 50 do 54 godine, njih 36.955 (15,6%), a u 2020. godini tu ulogu su preuzele osobe od 55 do 59 godina starosti, njih 18.726 (12,4%). Najmanje nezaposlenih osoba u 2008. godini bilo je u kategoriji od 60 i više godina, njih 7.376 (3,1%), a u 2020. osoba od 15 do 19 godina, njih 6.236 (4,1%). U 2020. godini indeks promjene za dobnu skupinu od 50 do 54 godine iznosio je 44,9 što označava da se broj nezaposlenih u 2020. godini u odnosu na 2008. smanjio za 55,1%, odnosno za 20.367 osoba. Može se zaključiti kako ova ekonomska kriza nije pogodila toliko hrvatsko gospodarstvo kako je to bio slučaj u 2008. godini. Broj nezaposlenih je rastao, ali nije dostigao razinu nezaposlenosti iz 2008. godine, ali sa sigurnošću se ne može tvrditi da i neće jer kriza i dalje traje, a nitko ne zna kada će završiti.

Tablica 11. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2008. i 2020. godini u Hrvatskoj

Razina obrazovanja	2008.		2020.		Indeks 2020./2019.
	Broj	%	Broj	%	
Bez škole i nezavršena škola	17.011	7,2	8.297	5,5	48,77
Osnovna škola	59.909	25,3	27.135	18,0	45,29
SŠ za zanimanje do 3 godine i škola za KV i VKV radnike	81.471	34,4	46.321	30,7	56,86
SŠ za zanimanje u trajanju od 4 i više godina i gimnazije	61.357	25,9	44.574	29,6	72,65
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	7.568	3,2	10.558	7,0	139,81
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	9.425	4,0	13.939	9,2	147,89
Ukupno	236.741	100,0	150.824	100,0	63,71

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.)

U 2020. godini u odnosu na 2008. godinu ima mnogo više nezaposlenih osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem, višom školom i sa završenim fakultetom. Nezaposlene osobe s visokom stručnom spremom su u porastu u 2020. godini dok sve ostale obrazovne kategorije padaju u odnosu na 2008. godinu. Najveći pad u 2020. godini bilježe osobe sa završenom osnovnom školom, gdje su 32.774 nezaposlene osobe manje nego li u 2008. godini. Kao i u 2008. godini u broju nezaposlenih prevladavaju osobe sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem (od tri i od četiri godine) koji u 2020. godini čine 61,3% (90.859 osoba) od ukupnog broja nezaposlenih. Što se tiče obrazovanja u dvanaestogodišnjem razdoblju na teritoriju Republike Hrvatske vidi se pozitivan pomak. Pozitivan pomak se može vidjeti u strukturi nezaposlenih osoba u 2020. godini u odnosu na 2008. godinu gdje je manje nezaposlenih osoba bez završene osnovne škole ili osoba koji su završili osnovnu školu.

Također se može primijetiti kako broj nezaposlenih osoba koji su završili fakultete raste u prosjeku za 43,85% što je veliki skok. Samim time osobe sa završenim fakultetima se teže zapošljavaju jer ih ima mnogo, ali to je i pitanje nacionalne strategije obrazovanja. Nacionalna strategija obrazovanja trebala bi uz pomoć Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i udruge poduzetnika pratiti događanja na tržištu rada. Kada bi ove institucije surađivale kreirale bi

upisne kvote za buduće studente koji bi upisivali i završavali željene smjerove na fakultetima. Također je važno spomenuti i važnost praksa koje nedostaju u nekim strukama gdje studenti nakon završenog fakultetskog obrazovanja dolaze na tržište rada bez sata radnog iskustva u struci. Gledajući sa strane poslodavaca takvi ljudi se teže zapošljavaju jer nisu upoznati sa mogućim situacijama i problemima, ali i mogućnošću kreativnog rješavanja problema jer nikada nisu radili sličan posao. Takve situacije bi se izbjegle kada bi svake godine svi studenti mogli ići na prakse u domaćim, ali i stranim kompanijama. Samim time država ne bi trebala davati dodatna financijska sredstva kroz Hrvatski zavod za zapošljavanje kako bi se zaposlili mladi ljudi. Brzim zapošljavanjem ljudi koji bi izašli iz obrazovnih institucija smanjili bi odlazak mladih obrazovnih ljudi u druge države. Samim time za vjerovati je kako bi i natalitet porastao, a s njime i porast broja stanovništva. Porast broja stanovništva važan je za sve države, a pogotovo one koje imaju staro stanovništvo jer u budućnosti neće imati tko raditi te pridonositi poboljšanju ekonomije, ali i društva.

5. ZAKLJUČAK

Krajem 2007. godine gospodarska kriza pogodila je Sjedinjene Američke Države te se je 2008. ta kriza proširila cijelim svijetom. U vremenima kriza vrlo malo poduzeća zapošljava nove ljudi te je u tim vremenima teško pronaći posao, a pogotovo je teško mladim ljudima. Druga ekonomska kriza dogodila se 2019. godine u Kini. Ekonomska kriza prvo je započela kao zdravstvena kriza jer je tamo otkriven novi soj virusa koji se proširio cijelim svijetom. Države na ovakvu krizu nisu znale kako reagirati pa su pojedine zemlje zatvarale gotovo sve uslužne djelatnosti jer nisu imale lijeka za bolest COVID-19. Virus se prenosi kapljičnim putem, a prvi simptomi izgledaju kao prehlada i upravo zbog takvog načina prijenosa i zaraze pojedine djelatnosti u potpunosti su se zatvorile na nekoliko mjeseci. Kako bi Hrvatska izbjegla veliki broj nezaposlenih ljudi ona je financijskim sredstvima pomagala ugroženim djelatnostima kako bi zadržali stalan broj radnika. U analizi istraživanja vidi se kako je broj nezaposlenih osoba za vrijeme prve ekonomske krize u 2008. godini u Hrvatskoj bio 236.741 osobe, a za vrijeme 2020. godine on se smanjio za 85.917 osoba te je iznosio 150.824 osobe. Također je vidljivo kako je broj nezaposlenih sa završenim prvim stupnjem fakulteta te sa završenim fakultetom u porastu za prosječno 43,85% u 2020. godini u odnosu na 2008. godinu. U istom vremenskom periodu vidljiv je porast broja nezaposlenosti za dobnu kategoriju od 60 i više godina i to za 71,88% u 2020. godini u odnosu na 2008. dok u ostalim dobnim kategorijama u istom vremenskom razdoblju se bilježi pad broja nezaposlenosti.

Na temelju provedene analize zaključuje se kako je broj nezaposlenih mladih osoba (do 25 godine) u Hrvatskoj u 2020. godini veći nego li kod drugih razvijenijih država Europske unije kao što je Njemačka ili Slovenija. Također se može zaključiti kako je broj nezaposlenih osoba u Hrvatskoj za vrijeme prve ekonomske krize, započete 2007. i 2008. godine bio nerazmjerno veći nego li kod ove krize uzrokovane COVID-19 bolesti. Hrvatska je u dvanaestogodišnjem razdoblju pristupila Europskoj uniji, ali i osnažila svoje gospodarstvo u odnosu na 2008. godinu.

Ograničenja koja su moguća u ovom radu su ne poklapanje podataka zbog metode prikupljanja, a problem se može javiti kod promjena i metodološkom poimanju nezaposlenih kroz vrijeme. Preporuka za buduća istraživanja je uključiti i druge susjedne države u regiji kao što su Srbija, Bosna i Hercegovina, Italija i Mađarska te razmotriti situaciju njihove nezaposlenosti mladih u odnosu na Hrvatsku.

LITERATURA

1. Bedeniković, I. (2017.) (Ne)zaposlenost mladih i NEET populacija u Hrvatskoj, Mali Levijatan: studentski časopis za politologiju, 4(1), str. 75-90, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/187011>
2. Bilić, N., Jukić, M. (2014.) Nezaposlenost mladih – ekonomski, politički i socijalni problem s dalekosežnim posljedicama za cjelokupno društvo, Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku, 30(2), str. 485-505, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/132450>
3. Centar za inicijative u zapošljavanju i razvoju ljudskih potencijala (2019.) SOS surađuj i ti, dostupno na: <https://www.centar-trziste-rada.com/source/publikacije/SOS-Ti-i-trziste-rada.pdf>
4. Državni zavod za statistiku (b.d.) Obrazovanje, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2003/metodologije/27_436_met.pdf
5. Durbić, J., Rančić, N. (2016.) Uzroci nezaposlenosti i utjecaj na smanjenje nezaposlenosti kroz institucionalno-strukturne reforme u Republici Hrvatskoj, *Pravnik*, 50 (100), 39-54, dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=257926
6. E-građani (b.d.), Prava za vrijeme nezaposlenosti, dostupno na: <https://gov.hr/hr/prava-za-vrijeme-nezaposlenosti/852>
7. Enciklopedija (b.d.) Pojam – ekonomska kriza, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17360>
8. European Commission (b.d.) Youth employment support, dostupno na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1036&langId=en>
9. Europska komisija (2020.) Komunikacija Komisije europskom parlamentu, vijeću, europskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regije – Potpora za zapošljavanje mladih: lakši prelazak u svijet rada za novu generaciju, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0276&from=EN>, Europska komisija (2020.) Potpora za zapošljavanje mladih: lakši prelazak u svijet rada za novu generaciju, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0276&from=EN>

10. Europska komisija (b.d.) Europska strategija zapošljavanja, dostupno na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hr&catId=101>
11. Eurostat (2019.) Youth unemployment by age and education, dostupno na: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, Eurostat (2021.) New release euro indicators, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10663603/3-01102020-AP-EN.pdf/f45c24be-3304-e6b7-80c8-04eae7529519>, Eurostat (b.d.) dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSQ_URGAN_custom_1257076/default/line?lang=en, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics
12. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2021.) COVID-19 izvješće, dostupno na: <https://www.hzjz.hr/aktualnosti/covid-19-izvjesce-hzjz-a/>
13. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2009.) Godišnjak 2009., dostupno na: https://www.hzz.hr/UserDocsImages/HZZ_Godisnjak_2009.pdf, Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.) Godišnjak 2020., dostupno na: https://www.hzz.hr/content/stats/HZZ_Godisnjak_2020_lipanj-2021.pdf, Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.) Mjere aktivne politike zapošljavanja iz nadležnosti Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, dostupno na: <https://gov.hr/hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/1386> <https://mjere.hr/dokumentacija/HZZ-Uvjeti-koristenja-mjera-aktivnog-zaposljavanja-u-2021-2212.pdf>, Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021.) Mjesečni statistički bilten – srpanj, dostupno na: https://www.hzz.hr/content/stats/0721/HZZ-stat_bilten_07_2021.pdf, Hrvatski zavod za zapošljavanje (b.d.) Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hzz.hr/o-hzz/financijsko-poslovanje/>
14. Institut za javne financije (b.d.) Leksikon javnih financija, dostupno na: <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/leksikon-javnih-financija/14/slovo/m/>, Institut za javne financije (b.d.) Nezaposlenost, dostupno na: <https://www.ijf.hr/pojmovnik/nezaposlenost.htm>
15. International labour office (2010.) Global employment trends for youth, dostupno na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_elm/---trends/documents/publication/wcms_143349.pdf, International labour office (2015.) Global employment trends for youth, dostupno na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_412015.pdf

16. Investopedia (2021.) The 2007–2008 Financial Crisis in Review, dostupno na: <https://www.investopedia.com/articles/economics/09/financial-crisis-review.asp>
17. Jerić. M. (2019.) Suvremeno iseljavanje Hrvata: kakva je budućnost Republike Hrvatske?, dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=334906
18. Jutarnji list (2016.) Financijski leksikon za svakoga, dostupno na: <https://leksikon.jutarnji.hr/p/bikoviimedvjedi>
19. Koller-Trbović, N. (2009.) Nezaposlenost u doživljaju i iskustvu nezaposlenih mladih u Hrvatskoj, *Ljetopis socijalnog rada*, 16 (1), 91-109. dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=56014
20. Koronavirus (2021.) O bolesti, dostupno na: <https://www.koronavirus.hr/sto-moram-znati/o-bolesti/103>
21. Lider (2018.) Lehman Brothers: Deset godina od najvećeg bankrota u američkoj povijesti, dostupno na: <https://lider.media/aktualno/lehman-brothers-deset-godina-od-najveceg-bankrota-u-americkoj-povijesti-28623>
22. Macrotrends (2021.) China Youth Unemployment Rate 1999. – 2021., dostupno na: <https://www.macrotrends.net/countries/CHN/china/youth-unemployment-rate>
23. Mijoč, J. (2017.) Deskriptivna statistika SPSS, dostupno na: http://www.efos.unios.hr/statisticka-analiza-poslovnih-podataka/wp-content/uploads/sites/189/2013/04/SAPP_9_Deskriptivna_SPSS.pdf
24. Statista (2021.) United States: Youth unemployment rate from 1999. to 2019., dostupno na: <https://www.statista.com/statistics/813152/youth-unemployment-rate-in-the-united-states/>
25. Štreberaj (2021.) Statistika, dostupno na: <https://streberaj.hr/materijali/10513>
26. Tešija, V. (2019.) Više mi nitko ne može reći: "Ako ti nećeš, ima tko hoće!", dostupno na: <https://www.dw.com/bs/vi%C5%A1e-mi-nitko-ne-mo%C5%BEE-re%C4%87i-ako-ti-ne%C4%87e%C5%A1-ima-tko-ho%C4%87e/a-50961814>
27. The world bank (2021.) Unemployment, youth total (% of total labour force age 15-24), dostupno na: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.ZS>
28. Vlada Republike Hrvatske (2020.) Potpore za očuvanje radnih mjesta, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/premijer-o-potporama-za-ocuvanje-radnih-mjesta-danas-imamo-vise-zaposlenih-nego-prije-krize-u-veljaci/29875>
29. Wikipedija (2021.) Svjetska financijska kriza od 2007. godine, dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Svjetska_financijska_kriza_od_2007._godine

30. World health organization (2021.) Weekly epidemiological update on COVID 19, dostupno na: <https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update-on-covid-19---24-august-2021>
31. Zagrebačko psihološko društvo (2018.), dostupno na: <https://zgpd.hr/2018/07/31/abraham-maslow/>
32. Zakon o diskriminaciji, Narodne novine br. 85/08, 112/12, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/490/Zakon-o-suzbijanju-diskriminacije>
33. Zakon o radu, Narodne novine br. 3/14., 127/17., 98/19., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/307/Zakon-o-radu>

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Procjena broja stanovništvo Hrvatske u milijunima	10
Grafikon 2. Raspodjela svih preminulih osoba u Hrvatskoj po dobi i spolu od početka pandemije, odnosno od 15. travnja 2020. do 22. kolovoza 2021. godine	14
Grafikon 3. Nezaposlene osobe u Hrvatskoj prema dobi i spolu krajem srpnja 2021. godine	22
Grafikon 4. Ukupan broj nezaposlenih osoba u ukupnoj populaciji aktivnog stanovništva Europske unije i Hrvatske od 2008. godine do 2021. godine	23
Grafikon 5. Nezaposlenost mladih u svijetu od 1995. do 2015. godine.....	25
Grafikon 6. Nezaposlene mlade osobe (od 15 do 24 godine) u Sjedinjenim Američkim Državama od 1999. do 2019. godine (%).....	28
Grafikon 7. Nezaposlenost mladih ljudi (do 25 godina) u odnosu na sve nezaposlene u razdoblju od 2008. do 2010. godine u Europskoj uniji, Hrvatskoj, Sloveniji, Njemačkoj i Grčkoj	29
Grafikon 8. Broj nezaposlenih mladih ljudi (od 15 do 25 godine) u svijetu u odnosu na ukupan broj radnog stanovništva od 2008. do 2019. godine.....	33
Grafikon 9. Broj nezaposlenih mladih ljudi (do 25 godina) u odnosu na ukupan broj nezaposlenih ljudi u Kini od 2004. do 2019. godine.....	34
Grafikon 10. Stopa nezaposlenosti mladih (do 25 godina) u Europskoj uniji u razdoblju od 2008. do 2019. godine podjela prema spolu i stupnju obrazovanja	36
Grafikon 11. Nezaposlenost mladih (do 25 godina) u Hrvatskoj i Europskoj uniji u razdoblju od 2005. do 2020. godine	43
Grafikon 12. Nezaposlenost mladih (do 25 godina) u Hrvatskoj, Grčkoj, Sloveniji i Njemačkoj u razdoblju od 2005. do 2020. godine	44

POPIS TABLICA

Tablica 1. Najčešći odgovori nezaposlenih mladih osoba	7
Tablica 2. Broj umrlih u svijetu od COVID-19 bolesti od 15. do 22. kolovoza 2021. godine	15
Tablica 3. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2008. i 2009. godini u Hrvatskoj	30
Tablica 4. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja i spolu u 2008. i 2009. godini u Hrvatskoj	31
Tablica 5. Prosječan broj nezaposlenih prema spolu u 2019. i 2020. godini u Hrvatskoj	37
Tablica 6. Prosječan broj nezaposlenih prema razini obrazovanja u 2019. i 2020. godini u Hrvatskoj	38
Tablica 7. Broj nezaposlenih osoba s obzirom na dob u 2019. i 2020. godini u Hrvatskoj	39
Tablica 8. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja i spolu u 2020. godini u Hrvatskoj	40
Tablica 9. Broj nezaposlenih prema spolu u 2008. i 2020. godini u Hrvatskoj	45
Tablica 10. Broj nezaposlenih osoba s obzirom na dob u 2008. i 2020. godini u Hrvatskoj ...	46
Tablica 11. Prosječni broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2008. i 2020. godini u Hrvatskoj	47

POPIS SLIKA

Slika 1. Maslowljeva hijerarhija potreba.....	4
Slika 3. Podjela stanovništva prema mogućnosti uključivanja na tržište rada.....	9
Slika 4. Potpora za zapošljavanje mladih u Europskoj uniji	18
Slika 6. Nezaposlenost mladih u svijetu u odnosu na cjelokupno stanovništvo od 1991. do 2011. godine	26
Slika 10. Nezaposlenosti mladih u Europskoj uniji i u europodručju od 2005. do 2020. godine	35
Slika 15. Ukupan broj nezaposlenih mladih u Europskoj uniji i europodručju od siječnja 2008. godine do veljače 2021. godine.....	42